

Natura

Publicație de ecologie, turism și cultură

Nr. 2 (240) februarie 2012

Mamă, Tu ești...

Grigore VIERU

Mamă,
Tu ești patria mea!
Creștetul tău -
Vârful muntelui
Acoperit cu nea.
Ochii tăi -
Mări albastre.
Palmele tale -
Arăturile noastre.
Respirația ta -
Nor
Din care curg ploii

Peste câmp și oraș.
Inelul
Din degetul tău -
Cătare
Prin care ochesc
În vrăjmaș.
Basmaua -
Steag,
Zvâcnind
Ca inima...
Mamă,
Tu ești patria mea!

Tinerii merg pe urmele Poetului. Zinuța Bivol, o speranță a poeziei din R. Moldova, a câștigat Marele Premiu la Festivalul Internațional de Poezie "Grigore Vieru", Chișinău-Iași

POETUL CU INIMĂ DE MAMĂ

Grigore Vieru e poetul cu inimă de mamă. El, curat ca o mamă și ca nimeni poate, și-a crescut cititorii săi. De-a lungul anilor trăiește. S-a îngrijit de ei să-i vadă mari, frumoși, destoinici fii și mândri de înaintașii săi. Pogora și se înalță Poetul cu toată lumina, dragostea și nădăjduirea sa către pruncii Neamului și ai lui Dumnezeu. Venea către noi cu tot ce avea, cu tot ce putea. Venea de-acasă – acasă. Undeva a făcut și o mărturisire: „Nu se poate ca tu să fi ajuns acasă, iar fericirea să fi rămas în urmă”.

Doar având inimă de mamă, și acel copil în sine, care „întodeauna are dreptate” Grigore Vieru a putut să-i atenționeze pe cei mici, dar și pe cei mari: „Mama ne mângâie, / Soarele lucește. / Soarele e unul, / Mama una este” (Mama).

Cine l-a cunoscut pe Grig Vieru în viață, cine i-a cunoscut sufletul lui, nu poate decât să se pătrundă de adevărul că scriind despre acest miracol – mama – poetul a scris, de fapt și despre sine, despre felul lui de a fi: „Ușoară, maică, ușoară, / C-ai putea să mergi călcând / Pe semînțele ce zboară / Între ceruri și pământ. / În priviri c-un fel de teamă, / Fericită totuși ești - / Iarba știe cum te cheamă, / Steaua știe ce gândești” (Făptura mamei). Cred că n-a fost deloc întâmplător nici faptul că bardul de la Pererita și-a scris cu mâna lui acest epitaf: „Sunt iarbă, mai simplu nu pot fi”. Și, gândind la mama, trăind și suferind la aceeași intensitate povara necazurilor, Grigore Vieru devine una cu ea: „Iarba știe cum te cheamă...”

Rămas fără tată de la vârsta de doar jumătate de an, Grigore Vieru în toate a avut-o în față cu grijile, nevoile și prea puținele bucurii pe mama lui. Ea i-a fost și mamă, și tată. Viața-osândă pe care a trăit-o ea în timpul războiului, în timpul foametei, al colectivizării, spetindu-se apoi pe lanul kolhozului, aceea viață a îndurat-o, de-a valma cu mama, și copilul Grigore Vieru, alături de surioara lui, Sofia, devenind o suferință și o rugă la Domnul. „Sunt profund marcat de tragismul vieții ei și așa voi rămâne până în ultima clipă a vieții” zicea Poetul. Câtă durere și câtă dragoste o fi trăit Vieru, spunând lumii întregi: „Mamă, tu ești Patria mea”?! Contopindu-se cu ea, cu „tragismul vieții ei”, cu mama, așa crede că spunând azi „Mamă, tu ești Patria mea”, e ca și cum ai spune „Vieru, tu ești Patria mea”. Ambii – și Mama, și Feciorul – deopotrivă întruchează Patria. Ei sunt Patria și-ntr-o Patrie unică au trăit – a limbii Române. Despre marea și miracolul limbii a spus Poetul: „... În limba ta / Ți-e dor de mama / Și vinul e mai vin, / Și prânzul e mai prânz. / Și doar în limba ta / Poți râde singur, / Și doar în limba ta / Te poți opri din plâns...” (În limba ta). Parcă-l aud, parcă-l văd... alături de mama lui, mătușa Dochța de la Pererita. Că am fost un norocos și în calea vieții ne-am întâlnit nu doar o singură dată...

Aș zice și n-aș greși: Ferice de neamul căruia Dumnezeu i-a dat un Grigore Vieru. Ferice de mama ce și-a aflat nemurirea prin fiul său ce pururi luminează, ocrotindu-ne astfel de primejdia întunericului.

Cine dacă nu el, Poetul, și azi, plecat la cele veșnice, de Acolo, ca o bună și milostivă mamă, ca un drag părinte, prin opera sa neamu-și veghează?! Mă tem însă ca nu cumva vreodată, Poetul, revenind în chip de pasăre în Patria sa, atunci un străin să-i spună altuia de același neam, străin: „Când s-a întors / La puii ei cu hrana, Găsise cuibul gol / Și a muțit. / I-a căutat / Până-i albise pana, / Și-n cioc / Semînța a-ncolțit” (Pasărea)

Dar mare este Dumnezeu! Vorba lui Grigore Vieru: „O, neamule, tu, / adunat grămăjoară, / ai putea să încapi / într-o singură icoană” (Acasă).

Ionel CĂPIȚĂ

Ritmul fințării noastre

Grigore VIERU

***
Citim în Jurnalul unui jurnalist fără jurnal de Ion D. Sârbu că „unii savanți americani susțin că balenele care eșuează pe plajele din Florida o fac din cauză că, printr-un accident, și-au pierdut simțul de orientare: în urechi le intră o ploșniță (cimex) minusculă, de apă, aceasta le strică „radarul» și, fatalmente, le împinge spre sinucidere.

Amănuntul cel mai îngrozitor în această foarte plauzibilă supoziție constă în faptul că numai șeful turmei de balene este pișcat de ploșniță. El își pierde bunul-simț de orientare, luând-o spre moarte. Turma

il urmează din motive de instinct, fidelitate, disciplină.”

Ei bine, aflați că tot un fel de ploșniță a intrat și în urechea unor conducători ai Republicii Moldova. Și acea ploșniță nu este altceva decât ideologia bolșevică. Mai exact, ea stătea acolo demult și nu au scos-o. Tragedia cea mare însă este că ploșnița s-a cuibărit și în urechea unei bune părți a populației românești din Basarabia. Destui români dintre Nistru și Prut

afirmă că ei nu sunt români, ci moldoveni, că nu vorbesc românește, ci, vezi bine, moldovenește.

Armata a 15-a de ocupație – iată ce este falsul istoric denumit „limba moldovenească”.

Vom fi liberi în măsura în care libere vor fi limba și istoria noastră, în măsura în care vom ști să le apărăm împotriva timpurilor atât de potrivnice nouă.

1994

sau pruncii, dar tot după legea și-n graiul nostru i-am petrecut spre Cerul cel drept; tăiatu-ni-s-a mâna cu care ne făceam semnul crucii, dar schițăm sfântul semn pe cerul gurii cu limba; ni s-a tăiat limba, dar tot românește nădăjduim spre bine, spre izbânda Dreptății noastre.

1995

***
Kremlinul imperial îmi amintește de soțul gelos care, divorțat de nevas-tă, continuă s-o urmărească. El știe cu cine se întâlnește ea, ce vorbește și ce proiecte are. La fel este urmărită și Basarabia.

Fiind student în anul întâi la facultate, trecând într-o zi pe la redacția unei reviste, am observat pe masa fotografului de acolo niște poze ademenitoare cu stânci muntoase, văi abrupte, vârfuri de piatră cu forme ciudate, pâraieșe șerpuitoare... Îmi amintesc bine de întrebarea pe care i-am pus-o atunci: unde se găesc aceste locuri și cum se poate ajunge încolo? Pe loc mi-am notat pe o foaie de hârtie: Balatina, Cobani, Butești, Costești, Duruitoarea Veche, Vărat, Horodiște, Trinca, Fetești, Burlănești, Gordinești, Volodeni, Buzdugeni, Brânzeni, Corjeuți, Caracușeni Vechi – toate sate așezate printre stânci.

Pe teritoriul țării noastre, acest lanț coralier, de la Balatina până la Lunga, se întinde pe o distanță de circa 140 de kilometri, urmând mai departe în Podolia, Ucraina. Pe parcursul câtorva decenii am vizitat recifele de mai multe ori. De fiecare dată îmi făceam însemnări pentru următoarea deplasare: Țugurlanul e luminat dimineța; defileul dintre Gordinești și Bleșteni și izvorul de acolo e mai bine să fie fotografiat în prima jumătate a zilei; e curios de văzut iarna cum arată Merșina (sau La Craci), locul unde se îngemănează Draghiștea și Racovăț; La Castel e spectaculos și în nopțile cu lună...

Nu incapa indoială, că despre aceste teritorii, cu bogate monumente ale naturii și ale istoriei, au apărut și nenumărate legende, lăsate din generație în generație. La liceul din Trinca o profesoară mi-a arătat un caiet întreg doar cu legende despre colinele și văile din preajma localității lor: Valea Stâncii, Valea lui Andrei, Valea Budăiului, Valea Turcului, Velnița... Mai jos reproducem legenda colinei Bătrânaca: *Trecând Draghiștea, pășim pe un alt platou până la râulețul din depresiunea Bătrânaca. Această colină e și mai bogată în așezări străvechi. Pe locul actualii ferme a fost un cimitir al vechilor daci. Se găesc și vase ce ne amintesc de o înaltă cultură de peste trei mii de ani. Poate că pe aici dacii își aveau atelierile lor. La izvorul râulețului, în pădure, pe o ridicătură se află conacul lui Cazemir – de origine polon, probabil, de pe timpul când Moldova intra sub dominația Regatului polono-lituanian. Acest Cazemir ține o mare gospodărie și pământ de prin apropiere. Tot pe aici se află și căsuța unei bătrâne, căreia Cazemir îi zicea Bătrânaca.*

Satul se afla lângă Gura Stâncii și când veneau la Conac, în pădure, treceau și pe lângă căsuța bătrânei, de aceea și drumul, și râulețul au căpătat denumirea Bătrânaca. Râulețul are apă pe parcursul întregului an, deoarece valea e bogată în izvoare cu apă dulce.

În școală se mai păstrează un caiet cu legende despre peșterile din preajmă: a Elefantului, a Vulturului, a Ciorii, a Hulubilor, a lui Scridon...

Printre recife își duc apele râurile Camenca, Ciuhurul, Draghiștea, Racovățul, Lopatnicul, unde poate fi

teritoriu. *Landșaftul de la noi din acele îndepărtate vremuri era asemănător cu landșaftul de azi al marelui baraj coralier de lângă Australia. În condițiile unei clime calde și ale unor adâncimi nu prea mari, anume pe acest segment s-au format și și-au găsit condiții foarte bune pentru trai colonii de corali, moluște, alge, care, după moarte, în urma retragerii apei, s-au acumulat și pe parcursul multor altor milenii s-au transformat în aceste recife de pietre.*

La Brânzeni, ca și în celelalte localități, pe unde se deapănă lanțul de reci-

Multe denumiri însă nu țin de legende. La trei kilometri de Buzdugeni, pâraul Racovăț face un cot de nouăzeci de grade și apa, lovind în stâncă, produce un sunet de parcă fierbe ca în cazane, șerpuitura fiind numită *La Cazane*. Peștera lui Scridon păstrează un nume concret, unde nu chiar demult un cioban își adăpostea oile pe timp de iarnă în această grotă. S-au păstrat și urmele mai multor mori de apă, purtând numele foștilor lor stăpâni: moara lui Tincu, moara lui Bubulea, moara lui Turchin...

cioban care trecea pe alături. Peste câteva zile, la finele deplasării, am deslușit prin binoclu trei căpușoare negre.

De câte ori soseam la recifele de la nord, de fiecare dată mă pălea norocul să văd un iepure sau un căprior, o vidră, șerpi, șopârle, popândăi, dihoride-stepă, vulpi, mistreți... Am auzit că pe aici își face apariția și lupul...

Iarna trecută, am fost la recife împreună cu zoologul Andrei Munteanu, care a rămas încă și încă o dată impresionat de aceste peisaje cu pecete

DOR DE PIATRĂ, DOR DE VEȘNICIE

întâlnită zvârluga, această specie de pește care populează râurile mici unde sunt bulboane.

Denumirea Draghiștea, dată pâraului și câtorva stânci, se zice că provine de la cuvântul dragoste. Poetul Ion Bolduma, băștinaș din aceste locuri, ne-a lăsat o poezie despre pâraul Draghiștea:

*Iat-o așa, în maluri strânsă,
Când vin scurgeri s-o-nfiripe,
Ce e Nilul lângă dânsa,
Dunărea sau Mississippi!*

De unde au apărut aceste recife de-a lungul Prutului? Profesorul de geografie, din Edineț, Adam Lastavețchi ne-a explicat în câteva cuvinte: *Recifele coraliere sunt o mărturie a existenței Mării Sarmatice de acum douăzeci de milioane de ani care se extindea pe acest*

fe, localnicii, de asemenea, păstrează ca pe niște comori multe legende despre stânci: Stânca Morii, Râmbului, Țugurlui, Țiganca, Uriașului... Cică, sub aceste stânci, nouă la număr, se odihnesc ultimii uriași care au locuit demult-demult pe aceste meleaguri (oamenii de azi ar fi părut ca niște furnici pe lângă ei). Cea mai mare stâncă e cea a Uriașului sau numită și Mormântul Uriașului, lungă de câteva sute de metri — după ce acesta a căzut într-o luptă, maică-sa a cărat multe zile pe mormântul lui pietre cu poala.

La răsărit de Brânzeni, în preajma satului vechi, în războiul cu tătarii și turcii care făcuseră alianță, după o luptă mare, au rămas multe bușe de la căruțe și până azi locurilor li se spune Văile Bușei.

Izvorul lui Harman, la fel, e numele unui om concret, plecat din viață cu câteva decenii în urmă. Unele nume au vechime de secole, altele, datorită acestor locuri de poveste, apar peste noapte. Un copil de la Fetești mi-a arătat două stânci — una a Caratistului, alta a Cosmonautului. L-am întrebat când au fost numite astfel stâncile. El mi-a răspuns că de veacuri. Băiatul, care mi s-a părut destul de isteț, probabil, uitase când a zburat primul om în cosmos.

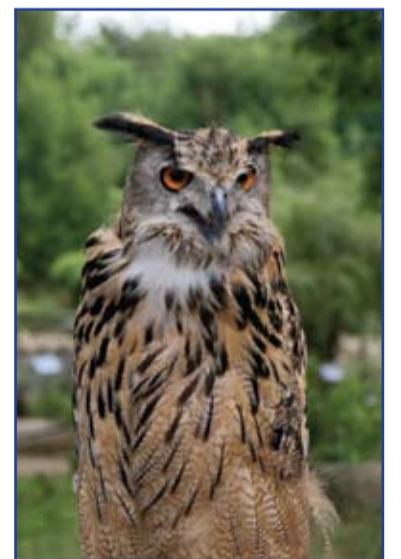
Pe malurile pâraielor și la poalele stâncilor au fost găsite multe vestigii strămoșești: monede, cercei, medalioane, broșe, vase din lut și ceramică, unelte de muncă din piatră și cremene...

Stânca Țugurlan (Brânzeni) purta pe timpuri două capete de piatră, ca doi frați gemeni, însă niște răufăcători l-au aruncat cu trotil în aer pe un "frate", pentru a-l folosi în construcție sau pentru a produce din el var, tăvălindu-se până azi la poalele stâncii.

În preajma satului Trinca, și vară, și iarnă, poți observa, ca niște gheizere, până la șaptezeci-optzeci de cotloane fumegânde. Sunt gropi de ardere a varului din piatra de calcar, care este înghițată zilnic din inima acestor recife. Astfel de varnițe, într-un număr mai mic, le întâlnim și în apropierea satului Brânzeni, și în canionul dintre Horodiște și Druță. Pentru ardere se folosesc atât carburanți lichizi, cât și solizi, cum ar fi anvelopele de vehicule, care poluează grav mediul.

Nu departe de Fetești există o carieră de piatră care schimonosește rău de tot peisajul. Iar în preajma carierei, în vârful Țiclăului, am observat o pereche de corbi care ba se strecurau printr-o crăpătură în stâncă, ba ieșeau de acolo. „Au pui” — m-a dumerit un

de epocă. Peste trei zile de coborâșuri și urcușuri printre stânci, mi-a spus cu tristețe că în aceste canioane, atât de variate, cu izvoare și pâraie care le îmbrățișează, cascade și grotte, cu o floră atât de îmbelșugată, chiar și când se lasă zăpada, fauna s-ar cuveni să fie mai bogată și mai variată... Aproape că nu mai poate fi observată și buha

mare, care cuibărea în apropiere de Stânca Țiganca.

Nu o singură dată m-am întrebat dacă această bucăciță de rai aparținea italienilor sau francezilor, sau elvețienilor... probabil că demult era cunoscută savanților, cineștilor, turiștilor din întreaga lume. Iar de varnițe și cariere care urătesc frumusețile din jur nici nu s-ar fi pomenit.

Când am prezentat fotografiile pentru publicare, o tânără colegă de serviciu m-a întrebat curioasă: *Cum se poate ajunge pe aceste meleaguri?*

Întrebarea cu pricina am pus-o și eu cu mai mulți ani în urmă.

Text și foto: Valeriu VOLONTIR, Redactor-șef al revistei NOI

Am luat Pământul în arendă de la copii, de la nepoți... În ce stare îl întoarcem?

Interviu cu Gheorghe Șalaru, Ministrul Mediului

- Domnule ministru, desigur că ar fi mai plăcut să discutăm la această oră despre cât mai multe realizări privind un mediu curat și un mod de trai sănătos, ce ar bucura populația noastră, decât să dezbaterem problema deșeurilor, și nu doar a lor, care inundă tot mai mult și mai mult teritoriul republicii și ne distrug sănătatea... Dar, odată ce există această problemă, iar cititorii noștri deseori ne-o pun, să vedem cum o rezolvăm?

- Dacă e să vorbim scurt și concret privind această chestiune, trebuie să spunem ce a fost, ce este. În decursul ultimilor 20 de ani nu avem o politică înțeleaptă, o strategie anume privind managementul deșeurilor, nu avem o schemă de amplasare a depozitelor în R.Moldova. Am avut o politică înspăimântătoare, care prevedea ca fiecare sat să aibă cel puțin o gunoiște autorizată, iar unele localități mai mari - două gunoiști: una în partea de sus și alta în partea de jos a satului. În afară de aceste gunoiști autorizate existau și există, cu părere de rău, și altele neautorizate.

- O atare situație nu poate continua până acolo și până atunci, când ne vom tot „baricada” cu gunoiști autorizate și neautorizate...

- Acum doi ani, noi am participat la un proiect care se numește „Guvernanța Deșeurilor”, un proiect ce a cuprins șapte țări, inclusiv R.Moldova. Astăzi deja avem elaborată și aprobată strategia de gestionare a deșeurilor pentru regiunea sud ce numără 8 raioane (în afară de Găgăuzia) în care locuiesc mai mult de 500 000 locuitori. Pentru această populație avem 200 de gunoiști autorizate.

În Europa o gunoiște autorizată deservește 250 000 de persoane. Asta ar fi însemnat că în această regiune ar trebui să avem 2-3 depozite regionale de deșeurii. Depozite autorizate, desigur.

Mai avem un proiect regional de 20 mln. lei, ce presupune ca pentru fiecare dintre cele 8 centre raionale să fie procurate câte un autovehicul specializat, nu tractor cu remorcă, ca să vânturăm deșeurile dintr-un capăt de oraș în alt capăt... Se construiesc platforme, în dependență de mărimea orașului unde vom avea containerele și unde vom încerca să promovăm și selectarea deșeurilor. Tot aici la sud, de exemplu, avem un alt proiect promovat de Fondul Ecologic Național, de circa 5 mln. lei. Astfel, pentru satele Crihana și Manta s-a construit un depozit în care să fie acumulat gunoiul de grajd, care ulterior să fie transformat în îngrășămintă organică.

- Proiectele de acest fel au priză doar pentru regiunea de sud a republicii?

- Se prevede și construcția unui depozit regional pentru raioanele Florești, Sărdănești și Rezina, care va asigura necesitățile a 193 000 locui-

tori. Desigur că înainte ca deșeurile să ajungă în acest depozit vom avea o stație de sortare, ca aici să selectăm și să reciclăm tot ce nu a fost selectat de către cetățeni: sticlă, metal, plastic, hârtie, lemn...

- Un factor foarte important la toată gestionarea deșeurilor îl constituie și factorul uman?

- Fără factorul uman noi nu vom reuși să facem nimic. În această ordine de idei, avem un alt proiect în derulare, care este promovat în Leova. Aici conștientizarea, adică educația ecologică, începe de la grădinița de copii.

- Și cultura ecologică este o avuție, nu-i așa?

- Știți ce ne spun nemții? „Domnilor, noi suntem bogați. Dar tot noi suntem acei care selectăm, reciclăm - hârtia, lemnul, sticla, metalul, plasticul... Tot ce se compoazează - formăm îngrășămintă organică.

Voi, moldovenii, sunteți săraci, dar nu vreți să faceți acest lucru, ca noi.”

- Nu doar pentru publicul larg, ci și pentru dumneavoastră revista Natura a inițiat o rubrică - „Propuneri pentru ministru”. Iată una dintre acestea: de a înăspri legislația privind sancționarea celor ce poluează mediul ambiant, aduc daune naturii.

- Eu încuviințez aceste „Propuneri pentru ministru”. Sper să devină o bună tradiție. Apropo, având diverse întrevederi cu reprezentanții mass-media, le-am propus să ne întâlnim la - „Un ceai la ministru”. Măcar o dată în lună să discutăm acele subiecte, ce ne-ar permite să cunoaștem mai bine unele lucruri, pe care la întâlnirile oficiale nu reușim să le elucidăm. Astfel, și ca ministru să mă implic în soluționarea unor probleme ce ar părea mai puțin importante, la prima vedere, dar care pun piedici la înfăptuirea unor lucruri mari, multășteptate de cetățenii noștri. Cât privește înăsprirea și mărirea amenajărilor pentru prejudiciul cauzat mediului ambiant, am o poziție foarte fermă: trebuie să înăspri legea ca cetățeanul să înțeleagă că nu este vorba doar de o amendă, care ar acoperi prejudiciul...

- Într-adevăr, cum poate banul să recupereze un prejudiciu adus naturii?

- Procesele sunt ireversibile. Generațiile viitoare nu vor mai avea parte de unele monumente ale naturii, de care noi am avut parte, pe care nouă ni le-au lăsat părinții și strămoșii noștri. Pământul, cu tot mediul înconjurător, ne este dat nouă în arendă. Dar arenda noi o luăm nu de la părinți, ci de la copiii noștri. Și atunci, ce le lăsăm

copiilor, nepoților noștri? Fiecare dintre noi trebuie să dăm răspuns la această întrebare.

- Cei de la Ungheni, îngrijorați de construcția centralei termoelectrice sub streșina casei lor, bat clopotele în toate instanțele, inclusiv și la redacția noastră. Spuneți, care-i adevărul, la ce să se aștepte?

- În momentul de față nu avem niciun document oficial, care ar fi fost avizat de către instituțiile autorizate ale Ministerului Mediului, vizavi de acest proiect. Sunt mai mult vorbe decât fapte.

- În așa caz, ce-i rămâne populației să facă?

- Trebuie să stea liniștită, mai ales că legea prevede că un astfel de proiect trebuie să fie supus unor dezbateri publice și numai după aceea să fie aprobat.

- Ne-ar interesa, dle ministru, care sunt relațiile între Ministerul Mediului și societatea civilă?

- Relațiile sunt bune. Avem un consiliu consultativ al societății civile în cadrul ministerului. Acum 2 zile am avut o ședință. Am discutat despre mai multe probleme, inclusiv și despre organizarea unui forum al societății civile. Am abordat și o altă problemă - con-

nu fi indiferent față de natură doar din simplul motiv că îndeplinește această funcție. Dar, trebuie să recunoșc că până a deveni ministru nu am fost atât de bine informat privind starea reală a mediului ambiant.

- Desigur, de gradul de informare ține și gradul de conștiință, de conștientizare, până la urmă, și, bineînțeles, gradul de asumare a responsabilității.

- Iată de ce o datorie a ministrului mediului e de a informa cât mai plenar cetățenii - ca să ajungem la un grad mai înalt de conștientizare și de asumare a responsabilității față de protecția mediului, să avem o societate cu o solidă cultură ecologică. Încerc, desigur, ca ministru, ca cetățean, să-mi fac datoria, cum pot mai bine. Evident ca ministru vii - te duci, iar poziția civică, dacă o ai, rămâne pentru toată viața.

- În iureșul timpului, luați de avans lansă problemelor cotidiene, doar ne prindem la gândul că ea, cartea, este izvorul cunoștințelor...

- Când eram copil vroiam să devin bibliotecar. Fiindcă aveam o inchipuire că cel care lucrează la bibliotecă citește non-stop. Eu eram îndrăgostit de cărți, de Eminescu, Iorga, Sadoveanu, Eliade. Acuma, desigur, sunt obligat să citesc foarte mult... și de multe ori, ceea ce n-aș fi dorit să citesc, dar sunt obligat s-o fac și să iau anumite decizii asupra celor citite. Azi, pe noptiera mea, înainte de somn încerc să citesc măcar câteva pagini dintr-o carte foarte interesantă „Doamne, fereste-mă de prieteni”, scrisă de un autor american.

- Interesant, cum vă vedeți, să zicem, peste vreo 10 ani? Cum vedeți ecologia R.Moldova la depărtarea unui deceniu?

- Foarte mult mi-aș dori să fiu, împreună cu familia mea, sănătos, ca și până acuma; să am tot atâta energie, ca să pot să mă implic în problemele sociale, inclusiv și în cele de mediu. Pentru că dacă mediul nu-i sănătos - degeaba-s toate.

Mi-aș dori din tot sufletul ca noi în 10 ani să însușim acea lecție a vieții care ne-ar permite într-adevăr să ecologizăm sufletele noastre în așa fel, încât să avem parte de o țară curată, de un mediu sănătos....

- Să vă audă Dumnezeu!

- Cu părere de rău, foarte mulți cetățeni moldoveni sunt într-o stare de... așteptare: să vină cineva de undeva și să facă regulă în ograda noastră, pe strada noastră, în orașul nostru și în republica noastră. Așteptăm cu îndârjire și chiar ne supărăm, unii, de ce nu ne fac alte neamuri viața mai frumoasă?!

Avem un drum destul de lung de făcut, până vom trece de la această stare lăncedă de așteptare la acea activitate vivace, pentru a ne aranja viața și a avea parte de un trai ca lumea. Cred totuși că unde nu-i credință, nu-i nici biruință. Trebuie să credem în viitorul nostru european, trebuie să credem în neamul nostru, trebuie să devenim o națiune puternică de peste 30 milioane de frați, care se mândresc cu Țara lor de totdeauna, - cea văzută de Eminescu în toată măreția și dimensiunea ei firească, cea cu o natură atât de minunată, încât și Papa de la Roma a numit-o „Grădina Domnului”.

- Așa e. Și vă mulțumim pentru cele relatate.

- Cu plăcere. Și să ne lumineze Dumnezeu.

Lilia CURCHI, Ionel CĂPIȚĂ

Propuneri pentru ministru

Un program editorial de carte ecologică și de protecție a mediului

Am citit cu mare plăcere „Natura” din ianuarie. Au apărut mai multe rubrici noi, care au diversificat simțitor tematica materialelor publicate. În sfârșit, prin rubricile „Propuneri pentru ministru” și „Telefonul Verde” se face o legătură directă între cititorii, societate și ministru. Îl rugăm pe dl ministru să reacționeze la propunerile publicate, să oblige instituția pe care o conduce, să mențină un dialog viu cu cititorii, fiindcă doar astfel poate să sporească nivelul de cultură ecologică și interesul cetățenilor față de starea mediului înconjurător și, totodată, să ridice prestigiul ministerului.

În ultimii ani s-au făcut câțiva pași importanți în susținerea editării materialelor educativ-informaționale. Știu că setul de postere „Monumente ale naturii din R.Moldova”, „Râurile mici din R.Moldova”, albumul „Patrimoniul natural al Moldovei”, gândite și editate de Mișcarea Ecologistă din Moldova sunt foarte necesare în fiecare instituție de învățământ. În acest context, vin cu propunerea către dl ministru Gheorghe Șalaru de a susține un program editorial de educație ecologică, în care să fie incluse, în primul rând, materiale și cărți educativ-instructive pentru publicul larg, scrise într-un limbaj accesibil pentru toți cetățenii. La fel, pot fi editate manuale facultative de educație ecologică și pentru protecția mediului, ghiduri, mini-enciclopedii care vor îmbogăți considerabil bibliotecile școlare, vor ajuta cadrele didactice să ofere un material didactic bogat pentru copii. E de prisos să vorbim cât va costa un program editorial de educație ecologică, fiindcă atunci când e vorba de educație și mediu, acolo unde pe termen scurt investim un milion de lei, pe termen mediu și lung, vom recolta sute de milioane de lei. De rând cu proiectele tehnice, care au un anumit rol în depășirea crizei de către R.Moldova, proiectele de educație și instruire au o importanță deosebită, pentru că formează persoana, care va realiza marile proiecte tehnice în viitorul deja apropiat.

Propunerile noastre sunt dictate și de faptul, că în prezent educația ecologică și de protecție a mediului nu are un caracter bine sistematizat în învățământul pre-universitar și, respectiv, nu este asigurat cu materialele didactice necesare.

În cazul când propunerea mea intră în agenda de lucru a dlui ministru, cred că în scurt timp, putem identifica un grup profesionist de experți în educația ecologică și durabilă, care ar elabora programul editorial atât de necesar societății noastre.

Cu respect și în speranța unei colaborări durabile,

Natalia ODOLEANU,
profesor școlar,
lector superior universitar

Șefii s-au dus, dar topoarele au rămas

... Mă tem, că pădurile noastre, codrii noștri legendari vor rămâne curând numai în filele cărților, iar copiii secolului viitor își vor întreba bunicii cine se leagănă fără ploaie, fără vânt, cu crengile la pământ...

Gheorghe MALARCIUC

Dragă redacție,

Vă mai scriu câteva rânduri despre pădurea noastră, cea schilodită de oamenii care ar fi trebuit să o apere cu multă grijă. Noi, locuitorii din sat, nu o dată am abordat tema tăierii fără de milă a pădurii. S-a tăiat și masiv, și parțial, și sanitar, cum le-a dat prin cap, numai să taie. Din toate colțurile pădurii câte o bucată. Multe plângeri au fost scrise - la ziarul raional, la ziarul „Timpul”, la revista „Natura”. Și numai câte comisii nu au fost pe la noi să elucideze cazul, de la comisii parlamentare, la specialiști naționali și locali!

În anul 2007 lucrătorii de la ocolul silvic ne convingeau că s-a arat și au fost sădiți puieți în brazdă. Specialiștii de la academie spuneau că scopul lor este să fie plantați și să crească specii de gorun, adică stejar alb, care e bun de făcut butoaie, că chiciura a afectat copacii și trebuie tăiați, ca să nu-i afecteze și pe ceilalți. Șefii de la ocolul silvic ne acuzau că nu le dăm pace să-și facă treburile, că noi nu suntem specialiști în domeniu. Unii ne făceau și nouă dreptate, chiar ne laudau că nu suntem pasivi când ni se taie pădurea.

Și așa am discutat până s-au imprăștiat toți de unde au venit. Dar noi, ocolinenii, am rămas cu pădurea ciopârțită din toate părțile și cu borta la covrig. Pe urmă au început a veni la primarie niște scrisori, că noi nu suntem drept și pădurea se taie după toate regulile, legitim. Și noi, oamenii pe care ne doare inima de toate nelegiuirile care se fac, am spus așa: „Cu

balaurul nu te poți bate și chiar dacă te vei bate nu mai birui niciodată”.

Eu aș vrea să-i întreb pe cei care ne ziceau că-i încurcăm la lucru: de ce l-au fugărit pe Păpușoi „mare specialist” și alți lucrători, dacă au lucrat așa de

Ocolina, martie 2007

bine? Cu părere de rău șefii au plecat, dar topoarele nu le-au luat cu ei și se taie pădurea încet și încet înainte. Mai vreau să-i invit pe academicii cei din Chișinău să ne arate acum puieții de gorun care i-au sădit cu 4 ani în urmă. În unele parcele s-a format o junglă de diferiți tufari și puieți, numai nu de acei care au fost promiși. Da, eu sunt de acord că totuși o să fie pădure cândva, dar o să crească haotic, de la sine. În ultimii ani parcă nu se taie ras, adică se taie selectiv, tăiere sanitară, dar tot se taie.

Într-o zi, toamna aceasta, vine la mine un sătean și-mi spune că se taie pădurea de lângă cimitir, unde au mai tăiat în anul 2006, vreo 70-80 procente. Au tăiat din parcelă iarăși niște stejari groși și sănătoși, după părerea mea. Și

mă interesează, de ce s-au vârat iarăși cu topoarele un bucățica ceea de pădure, dacă era și așa rărită bine. Eu nu vreau să-i dau tare la socoteală, că am văzut ce am câștigat noi, sătenii, mai înainte, când tare ne-am indignat că se taie pădurea. Așa-i la noi, până ce-o fi n-ai ce aștepta ceva mai bun. Îmi pare rău, dar ce putem face noi cei mici și fără putere?

Cu vreo 20 ani în urmă am avut un gospodar adevărat, pădurar născut în

sat, pe nume Serghei C. Bejenaru. Când a plecat la pensie a zis că o să se vadă repede prin pădurea rărită satul vecin Voloavea. El a prezis drept, așa o să fie degrabă.

Parcă au murit toți gospodarii adevărați ai pădurilor și codrilor Moldovei noastre necăjite. Se observă dezastrul pe care l-au lăsat specialiștii comunisti când fac o plimbare prin toată Moldova. Toate pădurile au suferit din urma lor. Câte articole au fost scrise, dar pădurile tot s-au tăiat cum au vrut ei. Poate cei veniți în locul comunistilor, au suflet să audă durerea codrilor măcelăriți și durerea băștinașilor, care nu se pot despărți de pădurile lor dragi... Să mai sperăm?

Valeriu EFTODE,
s. Ocolina, Soroca

DIN STEJAR – STEJAR RĂSARE

Că bine-a zis cine a zis: Omul, ca și pomul, e puternic prin rădăcinile lui. Rădăcinile arborelui Gorbuli se duc la Copăceni, județul Bălți. De acolo, acum o sută de ani, la începutul secolului XX, bunei lui Nicolae Gorbuli au venit „în sus” și s-au așezat cu traiul în Slobozia Șirăuților, pe atunci – un cătun cu un mănunchi de ucraineni – abia întezărit între două păduri, Poiana și Larga, păduri de o rară frumusețe, cu mult vânt și multe secole pe umeri. Și a tot cumpărat această familie hectare și iar hectare de pământ arabil, imaș, pădure – în Cruhleac, în Habdula, în Cășărie și în multe alte locuri din împrejurimile Sloboziei Șirăuților.

- Stalin ne-a sărăcit! - zice Nicolae Gorbuli, urmașul acelor Gorbuli. Stalin cu ai lui ne-a luat pământul și caii, și boii, și turma de oi. Comuniștii ne-au furat toată averea... Azi cine să ne-o întorcă? Peste Prut există Legea retrocedării și este aplicată, dar la noi? Ia-o de unde nu-i.

Totuși, omul Nicolae Gorbuli nu pierde nădejdea. De aceea, păstrează cu sfințenie un teanc de documente (în original), întărite la notar, în perioada interbelică. Bunăoară: *Extras principal din condica de posesiune Arhiva Națională Hotin pe județul Hotin pe anul una mie nouă sute douăzeci și cinci*; *Act preliminar de Vânzare-Cumpărare, târgul Lipcani, județul Hotin; Contract de Arendă; Act de veșnică vânzare...*

Aceste documente, îngălbenite de vreme, dovedesc negru pe alb că bunei lui Nicolae Gorbuli au fost gospodari în toată legea. Iar el, cine-i el, Nicolae al lui Nicolae al lui Afanasie Gorbuli? E omul care se simte bogat, fiind moștenitorul de drept al unei mari averi, chiar dacă nu-i aparține, și se mângâie prins la

gândul că înaintașii lui au fost oameni gospodari.

Am avut norocul să-i prind în viață nu doar pe părinții lui Nicolae – Olga și Nicolae, ci și pe bunicul lui, moș Afanasie, că așa îi spuneam noi. Venea de fiecare dată, când îl chemam, de la Slobozia Șirăuților la Șirăuți. El era „cel mai bun doctor veterinar din împrejurimi”. Așa îl considerau șirăuțenii noștri. Era specialist „de la român”, ce mai vorbă?! A scăpat de urșii cei albi, de departe, numai datorită faptului că a fost la război, în trupele Armatei Roșii. Fratele lui, bietul, n-a scăpat de cea urgie. Tot faptul că a luptat de partea rușilor în cel de al doilea război mondial l-a salvat de Siberia de gheață și pe feciorul lui moș Afanasie, Nicolae. L-am cunoscut foarte bine pe Nicolai Afanasievici, căruia așa-i zicea fiecare. Am avut norocul să lucrez împreună cu dumnealui în brigada de tractoriști. Nicolai Afanasievici era locțiitorul brigadierului, iar eu – remorcher. Ce să vă spun? Era un om ca pâinea cea caldă, blajin, înțelept și foarte bun gospodar. Îl iubea toată lumea. Dar și el ne iubea, ne îndruma, ca un bun și adevărat părinte. Parcă-l văd, parcă-l aud... Dumnezeu să-l aibă în dreapta Sa. El, Nicolai Afanasievici, era antipodul brigadierului Răbin – un rus pripășit de pe aiurea la noi, care avea o ură patologică față de moldoveni.

Frumoasă, înțeleaptă și milostivă era și lelea Olea, soția lui Nicolai Afanasievici. Era de neamul Prozor din Pererita. Dar cine nu-i cunoaște pe alde Prozor? Oameni mândri, de viață aleasă, răzeși sada. Chiar dacă a ajuns să lucreze cu sapa la colhoz... Dar, la o adică, de ce, mă rog, vă spun eu toate acestea? Pentru că mi-au fost dragi acești oameni, nemaipomeniți prin cumsecădenia lor. Ei, prin exemplul propriu, serveau un

model frumos de a fi om și în condiții vitrege, neomenești. Credeți-mă, surcica nu sare departe de trunchi. Onest, corect și cu dragoste de tot ce face e și Nicolae Gorbuli, fiul, pe care de o viață îl cunosc. Dar el și-a legat destinul de mări și Codru. Pentru dânsul pădurea e însăși viața. Verdelui matern Nicolae Gorbuli i-a închinat 43 de ani din cei 68, câți îi are. Numai la Iurceni, Nisporeni, în calitate de șef al ocolului silvic a sădit 400 hectare de pădure, pe niște terenuri supuse eroziunii și alunecărilor. Să vezi azi, după 40 de ani cum arată acest trup de pădure, căruia i se spune „Maga”? Urme frumoase a lăsat în cei 12 ani lucrați ca șef al ocolului silvic Scoreni, Gospodăria silvică Strășeni. Chiar dacă de mai bine de un sfert de veac muncește în ÎSS Chișinău, conducerea Întreprinderii de stat silvocosmetice Strășeni nu l-a uitat și, cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la fondarea acesteia, anul trecut, l-a invitat la festivitate și i-a înmănat medalia jubiliară. Bucuria i-a jilăvit inima și ochii...

„Pentru merite în gestionarea durabilă a pădurilor, contribuție la extinderea suprafețelor acoperite a pădurilor”, în anul 2010 dl Nicolae Gorbuli, a fost decorat cu medalia „Meritul Civic”. Recunosc: e greu să redai în cuvinte bucuria acestui om pentru că, totuși, munca lui de-o viață n-a fost trecută cu vederea.

Nicolae Gorbuli e omul care muncește mult, conștiincios și care se știe a bucura de puținul ce-i este dat în această viață. Dar, zău nu pot spune, cum ar proceda altul în locul lui, căruia i-au luat atât de mult – moștenirea – și i-au lăsat doar zbaterea, prin care a reușit să demonstreze, prin dăruirea sa, că, totuși, din stejar – stejar răsare.

Nelu MUȘAT

Răspuns oficial

TELEFONUL VERDE

Multstimat Domnule Alecu Reniță,

Publicația „Natura” nr.1 din anul acesta, prin materialul semnat de avocatul de mediu Victor Strățilă, a abordat o chestiune foarte importantă pentru formarea ecologică a opiniei publice și anume - Telefonul verde (pagina 3).

Așa cum Inspectoratul Ecologic de Stat este prelungirea instituțională și competițională a Ministerului Mediului în teritoriu, această problemă ne vizează în mod direct. Suntem întru totul de acord că instituțiile de stat trebuie să funcționeze pentru binele cetățenilor și această formulă de conectare la masele largi, la societatea civilă, la comunitățile urbane și rurale trebuie să fie parte a activității noastre de fiecare zi.

Prin această scrisoare Vă asigurăm că în cel mai scurt timp vom găsi să punem pe rol o soluție prin identificarea numărului de telefon de la centru (Aparatul central al IES) și a numerelor de telefoane din teritoriu (Agențiile și

Inspecțiile Ecologice din raioane și municipii), cât și forma de operare cu sesizările și mesajele parvenite de la cetățeni și instituții.

Sperăm că această rețea de telefoane (centru-teritoriu) să fie instituționalizată și să aibă un caracter continuu, începând cu luna februarie (martie), făcând-o publică și pe paginile revistei „Natura”. IES face un pas important spre dialog, pentru a rezolva problemele cetățenilor și instituțiilor din R.Moldova îngrijorate de calitatea vieții și a mediului înconjurător.

Pe această cale Vă mulțumim pentru sugestie și Vă asigurăm că suntem conștienți că doar faptele concrete îi conving pe cetățeni să privească cu încredere în direcția Ministerului Mediului și Inspectoratului Ecologic de Stat.

Dumitru OSIPOV,
Șef, secția sinteze
informaționale IES

Pastila amară

**Hai să fim „oameni”...
Hai să ne „respectăm”**

Ți s-a întâmplat, nu? N-ai auzit chiar niciodată să-ți spună cineva „Hai să fim oameni”, „Hai să ne respectăm”? Mă întreb și eu: oare cu vorbele

astea nu cumva umblă taman aceluși certat cu omenia? Doar se știe: uită-te la față și-ntreabă-mă de viață. Cu atât mai mult că omul necăjit se cunoaște pe pășit. Dar neomul să-l vezi, măi tată, cum te asaltează, mai ales, când l-ai prins cu oca mică?! Ia atunci e-atunci! Cu câtă „omenie” te imploră: „Hai să fim oameni”, Hai să ne respectăm”. Mai ales atunci să-l vezi și să-l auzi, când e vorba să-l dai pe mâna legii – pentru o infracțiune sau alta. Nu-ți rămâne decât să-ți dai seama ce fel de om ar vrea să fii. Să fii un infractor ca el? Un neom? Adică – unul care distruge, fură, păngărește tot ce-i stă în cale? Recunosc, mi-a fost dat să aud nu o singură dată aceste „îndemnuri” – „Hai să fim oameni”, „Hai să ne respectăm”, mai ales din partea unor persoane certate rău cu legea: care au furat pădurea, au distrus monumentele naturii, care au pângărit cum au știut mediul înconjurător... și au fost prinși asupra faptelor. Dar nici pe unul dintre aceștia nu l-am auzit, fie și în șoaptă, să spună „eu nu-s om, sunt un infractor, care am săvârșit o crimă,

distruge natura, sunt un criminal, care am săvârșit o nelegiuire și cer să fiu pedepsit de lege”. Nu zic ba, poate tu, dragă cititorule, ai fi auzit, ai fi întâlnit așa ceva, atunci, te rog, să ne scrii și nouă, să facem cunoștință cu astfel de... oameni. Până azi însă n-am avut norocul ăsta. Am avut, ce-i drept, un alt noroc: să ajung într-o bună zi acasă, la Șirăuți, sat frumos, așezat pe un loc pitoresc, alinat de apa Prutului, situat în coasta Lipcanilor. Văzându-mă la baștină, e-he-he! am făcut ce-am făcut și – tiva la Prut. Acolo? Când am văzut ce tehnică performantă de extragere a nisipului, a prundișului din albia râului stă de pândă la o zvărlitură de băș, – m-am crucit. Cineva a retras-o, de ochii lumii, într-o grădină la un vecin cu Prutul. Ei, bine, mi-am zis atunci. Dar, hai să văd ce ispravă a reușit deja să facă acea tehnică năstrușnică. Și, Doamne ferește, ce-mi văzură ochii! Au uitat exploratorii și de ecologie, și de omenie. Îngrijorat, ca nu cumva balaurul cela de excavator, cât o locomotivă, să nu cumva s-o ia din nou spre zăcămintele din Prut, caut să aflu ce măsuri au întreprins cei de la Inspectoratul Ecologic Briceni. Pun mâna pe telefon și... Dar, cum se vede, n-am vorbit ceea ce trebuiește și cum trebuiește – ca să aud în receptor: „Hai să fim oameni. Hai să ne respectăm”. Zău, parcă mi-a dat cineva cu damblaua în cap. Cum? Să aud eu așa ceva de la un colaborator al unei instituții, care luptă aprig cu fărădelegile, care a făcut atât de mult pentru ocrotirea mediului ambiant, punându-i la respect pe infractorii de toată mâna?! Nu se poate. Atunci, ce să mai vorbim de cei certați cu legea, care, de cum l-ai prins că a călcat pe bec și trebuie să-l tragi la răspundere, îți vorbește la fel: „Hai să fim oameni, hai să ne respectăm”. În ce țară trăim? Unde vrem să-ajungem? Hai să fim oameni..., hai să ne respectăm.

Ionel CĂPIȚĂ

ZIUA MONDIALĂ A ZONELOR UMEDE

Marcată la 2 februarie, Ziua Mondială a Zonelor Umede are anul acesta genericul „Zonelor umede și Turismul” și este legată de tema reuniunii din 2012 a Conferinței Părților la Convenția de la Ramsar (COP11) asupra zonelor umede de importanță internațională.

De vreme ce aproximativ jumătate din turiștii internaționali au ca destinație zone umede de cele mai diverse tipuri, pentru Convenția Ramsar este evident că turismul în zonele umede este o realitate a prezentului și va continua să crească în viitor. Cunoaștem

multe exemple de turism durabil în zonele umede și există ample dovezi că veniturile din turism pot aduce beneficii substanțiale pentru aceste zone, pentru guverne și autorități locale. Din păcate, există la fel de multe exemple despre impactul negativ al turismului necontrolat asupra zonelor umede, asupra florei și faunei sălbatice.

În R. Moldova, de asigurarea respectării prevederilor Convenției RAMSAR, dar și de administrarea eficientă a resurselor turistice sunt responsabile autoritățile administrației centrale.

Am studiat curricula modernizată la geografie și țin să apreciez aspectele ce stau la baza procesului educativ. Sper să fie revăzut și modul de evaluare a cunoștințelor pentru a orienta elevii să iubească această disciplină de cunoaștere a mediului geografic.

Sunt profesoară de geografie de peste 25 de ani. Am avut posibilitatea să călătoresc mult - prin Caucaz, pe malul celui mai mare fluviu al Europei - Volga, să mă scald în cel mai mare lac al Terrei - Marea Caspică, să mă plimb iarna în munții Tian-Shan. Totuși, frumusețea plaiului pe care m-am născut este mai presus de toate. Datorită metodelor de exploatare am reușit să excelez în studiul naturii natal și a altor teritorii de peste hotare.

Ce principiu respect cu elevii când efectuăm o vizită, de ex. la muzeul Stației Tinerilor Naturaliști? În primul rând, al localizării obiectului, starea lui actuală. În cadrul unei drumeții colectăm obiecte ce mai apoi le cercetăm, respectăm principiul extinderii spațiale și analizăm procesul de eroziune, unele fenomene din natură și, desigur, respectăm principiul cauzalității. În momentul efectuării unei excursii pe traseul de la Sud spre Nord, Giurgiu-lești - Otaci am respectat și alte principii din curricula. Timp de 2 zile grupul

Lecții de geografie și de dragoste de țară

de ecoturisti au fost impresionați la maximum și nu credeau că aceste locuri sunt ale țării noastre. Pe traseu au fost vizitate unele mănăstiri din Codrii Moldovei, Complexul turistic Orheiul Vechi, elevii au aflat că și unele râuri de la noi au praguri, „cascade”. Au simțit apa izvoarelor curative din R. Moldova, la Mănăstirea Rudi, Călărășeuca, Saharna. Au văzut diverse tipuri de locuințe, de la case simple până la palatele de la Otaci, Soroca. Cu mari emoții numărău treptele urcate la Lumânarea Recunoștinței. Oare cum ar trebui să fie informațiile din cadrul lecției, de pe internet, ca să dezvolte dragostea de țară mai bine decât aceste metode de explorare? Consider că e momentul să ne apropiem de sufletul copilului, să-l educăm contribuind la dezvoltarea unui mediu relațional armonios și astfel vom obține și un comportament adecvat, fără agresivitate. Doar ascultând, simțind natura, vom prospera.

În activitatea mea un rol important îl are metoda expediției geografice, în cadrul căreia toate cunoștințele de la ore sunt puse în acțiune. De exemplu, orientarea în spațiu după diferite semne locale, busolă, cercetarea florei,

faunei din câmp, explorarea localității, activității populației, cu efectuarea muncii de voluntariat. În cadrul expediției dezvoltăm relații de colaborare între elevi, rezistența la diverse activități și constatăm că nu toți elevii fac față acestor testări de supraviețuire, se cer competențe, relații interculturale, interdisciplinare. Astfel, fortificăm elevilor capacitatea de a acționa în diferite situații de limită, promovăm potențialul natural al țării, contribuim la dezvoltarea turismului, la schimbarea mentalității, cultivăm responsabilitatea tinerilor ca ei să nu se despartă de vatra strămoșească ca frunzele de arbori, la bătaia vântului tomatic.

Aceste metode m-au orientat să devin un profesor de geografie, un lider-scout, să-mi iubesc țara și sper că tinerii, profesorii începători, care vor citi, au destule convingeri pentru promovarea acestor metode în procesul educațional. În numele copiilor, mulțumim revistei „NATURA” că ne ajută să descoperim Moldova.

Maria NICULISEANU,
director adjunct pe educație,
profesoară de geografie, Liceul Teoretic „M. Sadoveanu”,
Giurgiu-lești, Cahul

„Să nu ai altă patimă, decât cea a cărților. Toate celelalte sunt vânare de vânt și amăgire de suflet!”.

Cu acest îndemn și alte adresări, la fel de frumoase, îl trimite domnul Țării Moldovei - Constantin Cantemir, pe fiul său, Dumitrașco, de 15 ani, ostateg la Istanbul, în a. 1688. Probabil, când apăream eu în astă lume, mama-mea, pedagog de profesie, îmi șoptea aceste vorbe ca pe un descântec, căci, care este cetatea cea mai de rezistență, dacă nu cartea! Măria-sa, cartea, este averea cea mai de preț, de care nu ne poate lipsi nimeni.

Periodic în societate se abordează problema locului; timpului; spațiului cărții. Actualmente, însă, problema lecturii, a citirii cărților a devenit una națională. În republică este inițiată

numărul indicat. Apoi mai lucrăm cu dicționarele, enciclopediile, ziarele, ghidurile și, paginile se adună. Dar pentru suflet??? Și pentru suflet avem întotdeauna recomandate diferite opere literare la disciplina de limbă română. Numai de-ar fi dorință.

La una din orele de clasă am desfășurat o dezbatere pe tema: „Cartea îl face pe om!” Am format două echipe (o echipă alcătuită din părinți): afirmatoare și negatoare. Argumentele echipei afirmatoare, coiechiperă a cărei am fost și eu, au fost: *Cartea îl face pe om deștept, ea e un tezaur spiritual, are impact pozitiv asupra sănătății - 6 minute de lectură scoate 80% de stress.* Negatorii au susținut că nu toate cărțile formează valori, iar comunicarea este mai eficientă decât lectura. Aceste enunțuri mă nedumeresc. Competența

Cărțile adolescenței mele

Pasiunea pentru citire vine din povești

Campania „Citește și tu o carte!”. Desfășurarea campaniei depinde și de noi, de adolescenți. Fragilitatea vârstei noastre, întrebările care ne mistuie, ar putea fi ușor depășite cu ajutorul cărții.

Asociat cuvântului carte este gândul meu la copilărie, ba chiar la pruncie și îmi amintesc cu drag de cele povestite de mama. Nu aveam nici trei lunișoare, când mama a început a-mi da în mână cărți mici, viu colorate. Bunica mea Maria, odihnească-se în pace în lumea celor drepti, de obârșie țărăncă, îi ținea mamei morală, adică de ce chinuie un copil atât de mic cu cărțile. Mama nu întârzie să-i răspundă că dorește ca fetița ei să fie deșteaptă, să simtă culorile, să audă foșnet de carte. Și tot așa, zi cu zi, până am prins a înțelege ce se află în jurul meu. Ochișorii mei se îndreptau întotdeauna spre stelajele din casă, încărcate de cărți. Ș-apoi mama mă lua în brațe și începea să-mi povestească că în țara fără basme și povești e frig, e trist, e greu. Tot de la ea am aflat legenda ninsă de secole, în care se spune că poveștile erau niște zâne, care străbăteau în zbor tot pământul. Astăzi, noi, domnișoarele de 14-15-16 ani, suntem zânele care străbatem „în zbor” prin tot Universul cu ajutorul miraculosului „NET”. Ce molipsitor ne ademenește calculatorul, când revenim de la școală! Mai mult decât atât, și la televizor se difuzează emisiuni „șic!” despre modă. Bineînțeles, regimul școlar, temele pentru acasă, activitățile extracurriculare și extrașcolare nu ne prea permit să ne delectăm conform dorințelor. De aceea, cel mai bun lucru este să mă întorc imaginar în vremurile de odinioară și să poposesc în Lumea Cărților. Mama mi-a indicat încă din clasa I-ii norma paginilor necesare de a fi citite, iar acest număr este direct proporțional clasei în care te afli. Eu sunt în cl. a IX-a, deci ar trebui să citesc 9 pagini în zi!!! Le citesc? Da! Conținuturile disciplinelor școlare: istorie, geografie, fizică, chimie, biologie, toate obiectele de limbă și altele pe care trebuie să le citim pentru a înțelege și putea reda, întrec uneori

de comunicare se formează după multe ore de lectură, mă rog, pur părerea mea. Am înțeles în urma dezbaterii petrecute, că lectura are o valoare deosebită în viața omului. Dar oare care este cea mai importantă carte? Pentru mine, spre ex., este foarte importantă povestirea „Clopotnița” de Ion Druță. Am îndrăgit atât de mult această operă, că revin la ea iar și iar. Cele mai impresionante momente ale povestirii sunt: atitudinea „șefilor” față de veritabilele valori: carte, muzeu, istorie; dragostea lui Horia, protagonistul povestirii, alimentată din mirosul amărui de gutuie, galbena gutuie de pe fereastra conștiinței noastre; îndrăgostirea elevei - Maria Moscalu de Horia, profesorul de istorie; și, bineînțeles, atitudinea sătenilor față de Clopotnița. Punctul culminant este ruga, răcnutul de deznădejde, țipătul de pescăruș pierdut în largul mării - simțit intuitiv și apoi rețrăit de Horia în timpul arderii Clopotniței. Sugerez colegilor mei din toată țara să citească această operă!

Există o serie de cărți care ne-ar face mai tari în fața problemelor școlare, ca de ex.: „100 de trucuri pentru a supraviețui la școală printre profesori, colegi și ore plictisitoare”; „100 de trucuri pentru a avea o mulțime de prieteni”. Cartea este un element al continuității, ea vine dinspre ieri și ne poartă spre mâine pe noi și mesajul nostru. E păcat să facem inaccesibil izvorul de energie spirituală a cărții, facem o eroare să nu folosim această avere - cărțile. Lectura scoate la lumină mugurul personalității. Cartea e făclia de lumină, fericirea și pacea din suflet. Năzuința de A CUNOAȘTE mi-o potolesc din Carte. Mulțumesc mamei, profesorilor și gândului, care mi-a adus pașii pe tărâmul minunat al cărții, unde întâlnesc omenie și înțelepciune, prietenie sinceră, trainică, dezinteresată. Dă-mi, Doamne, putere de-a nu uita niciodată și, mai dă-i ei, Cărții viață veșnică!

Tinca-Felicia MACARIE,
cl. IX, Gimnaziul „M. Viteazul”,
or. Strășeni

Ispita cuvântului

CU DRAG ȘI PREȚUIRE

Pornind de la adevărul că mulți dintre voi, dragii noștri cititori, scrieți versuri, nuvele, eseuri, povești, povestiri, începând cu acest număr al revistei lansăm rubrica *Ispita cuvântului*. Recunosc: am bucuria de a citi cu nesăț din creația voastră. Cele mai bune lucrări în versuri și proză le vom găzdui la această rubrică. Așteptăm să ne scrieți. Acum - lectură plăcută.

Ionel CĂPIȚĂ

Altarul verde

Datorită rădăcinilor mele
Vă bucurați de neam și țară
Sunt simbolul eternității
Responsabilității și demnității.
Nu mă las batjocorit.
Sunt mai puternic ca vântul
Nu e un mesaj războinic
Sunt aproape de grijile voastre
Nu mă împac cu fătărnicia
și vorbele goale.
Veniți de vă-nălțați
În fața Altarului verde.

Aș vrea...

Aș vrea din ochi, din glas, din lacrimi
Din rugăciune și din cânt
Din tot ce simt să-ți spun pădure
Ca nimeni încă un cuvânt.

Dar un cuvânt să poată-ncăpea
Cât cred, cât simt și cât doresc
În felul în care numai ție
Aș vrea să-l strig și să-l șoptesc.

În el fiorii - a mii de lacrimi
Și rugăciuni aș vrea s-adun
A mii de inmuri de iubire
Și-a mii de împăcări să pun.

Căldura soarelui întreagă
Mireasma lumilor de flori
Ai fericirilor de flori
Nenumărați și sfinți flori.

Și cu întreaga lor putere
Să pot să strig și să șoptesc
Așa cum doar odată numai
Un suflet poate: „te iubesc”.

Marius GORBAN,
clasa a V-a „B”, Liceul Teoretic
„Emil Loteanu”,
s. Clocușna, Ocnița

Ancheta pădurii

Cine ești?
Sunt împărăția verde,
prin care îți place să treci.
Cum te numești?
Pădure mă numesc,
ființă a vieții omenești.
Câți ani ai?
Câte fire de iarbă în câmp,
câte stele în cer
și câte flori sunt pe pământ.
Ce colecționezi?
Arbori și arbuști,
flori și plante de leac,
gâze și fel de fel de insecte,
animale și păsări -
de toate ce ochiul uimește
și sufletul întinereste.
Unde trăiești?
Pe muchia acestui deal,
pe care mă vezi, mă savurezi,
te miri și te minunezi de ceea ce vezi.
Pe cine iubești?
Îi iubesc pe acei ce mă iubesc
și-mi aduc bucurii.
Îți place să pictezi?
Da, totul ce văd, ce-mi atrage privirea,
ce mă face să mă mir.
Ce dorință ai?
Mi-ar plăcea să fiu verde mereu,
să nu-mi facă nimeni nici un rău.
Părinți ai?
Da, codrii falnici...
Ce-ai dori de la viață?
Doresc să mă învețe a fi răbdătoare
și să nu plâng când mă doare...
Dar aceasta e posibil oare?

Bogdan POSMAG,
Liceul Teoretic
„V. Alecsandri”, or. Bălți

Pădurea în lacrimi

Îngroapă-ți harul în teatrul veșniciei
Și ai să vezi o lume albastră,
Chiar dacă suntem în nemernicie,
E verde, e rece, e pădurea noastră...

Pădurea, e sufletul de lacrimi
Ce-și are fiara tăcerii,
Pe inimile de patimi,
Care-și aștern pe față mizerii.

Iar în ochii ei de plumb,
Unde ascuți răurile de fier,
Vezi cusut înăuntru un bumb,
Care-și descoase ațele de ieri.

Pădurea e murmurul oftărilor
În zilele de pace,
Sub tunetul larg al norilor,
Sub viața zilelor de dincoace.

Călin BOGDAN,
Liceul Teoretic
„Vasile Coroban”, Glodeni

Stăpânii pădurii

Codrule, codru bătrân,
Cine ți-i al tău stăpân?
Din copaci e stejărelul,
Dar din flori e ghiocelul.

Bate vântul prin codruț,
Cum te simți dragă puiț?
Mă simt bine, n-am ce spune,
Ghiocelul e cu mine!

Cine păzește hotarul?
Ghiocelul și stejarul.
Unu-i nalt, altu-i micuț,
Amândoi îmi sunt draguți.

Patricia ONICA, clasa a IV-a,
s. Drăslăceni, Criuleni

Semănătoarea de lumină

În acea toamnă ea avea chipul cel mai luminos, plin de cuvintele nerostite în două luminițe ce ardeau în ochi.

Era prima oră și eram nerăbdători să împărțim între colegi tot ce adunasem timp de o vară, emoții, trăiri, povești, râdeam pitiți după bancă, sau după colegul din față. Ea încerca să liniștească tot roitul de albuțe ce tot zumzăia. A reușit. Așa ne-a cucerit. Deși noi, cu sângele fierbinte de adolescenți, ne doream libertate, mai puține lecții, mai puține lucrări și mai multe note de zece.

Aveam cele mai multe note la limba și literatura română, și nu înțelegeam de ce aveam evaluări în fiecare săptămână. Azi știu răspunsul: pentru că voia să fim cei mai buni.

Părintele meu, părintele tuturor

„Pe-altar de jertfă al școlii, v-ati pus tot sufletul mare, Voi nu ati știut a răvni la fotolii, la nimburi de glorie ușoare”

A venit la Liceul Teoretic „Alexei Mateevici” din Căușeni, acum douăzeci ani, chiar din prima zi când s-a născut acest cuib de înțelepciune. E părintele acestui cuib. L-a botezat. Aici a stropit cu apă vie fiecare cuvânt din poeziile lui Eminescu, Blaga, Vieru și apoi le-a lăsat să zboare, să formeze propoziții, eseuri, comentarii, poezii, scrisori.

Serafima David, profesorul care în 45 de ani de activitate didactică, a dăruit tot ce a avut mai bun elevilor. A știut să spună pe lângă lecțiile din manualele de limbă și literatură română și lecții de viață.

În momentul în care am pășit pragul liceului Serafima David a devenit părintele meu. Nu-i spuneam totul, nu veneam ca la un psiholog, dar nici nu trebuia, pentru că mă citea ca pe o carte. Și m-a ajutat, de fiecare dată, fără a-mi cere în schimb ceva.

Două dalbe, două flori, doi iubii învățatori

Mihai și Serafima David. El și Ea. Cuplul de profesori pe care îl priveam cu admirație. Mergeau la braț pe alea din centrul orașului, înalți, frumoși, cu părul nins, ochii cumiți și veseli, dar umbriți de o ușoară tristețe. El, Mihai, soțul ei, îi ducea geanta grea, plină de caietele elevilor. Întotdeauna drăguț, o privea de ziceai că este un adolescent de 15 ani îndrăgostit. Discutau. Zâmbeau. Și se iubeau.

În una din zile ne-a spus că ne dorește să avem și noi o familie ca a ei. Să nu ne grăbim să ne îndrăgostim, să nu ne grăbim să creștem mari, pentru că... „să fii mare”, înseamnă să ai și o viață plină de griji, de responsabilități.

Avea dreptate. Am înțeles prea târziu.

Scrisoare

Doamnă profesoară, știu, noi și acum mai facem greșeli de ortografie. Și da, aveai dreptate, că suntem acum ingineri, profesori, economiști și am scris măcar o dată o cerere de angajare, o scrisoare de motivare, un mail, o urare. Ne-au fost utile acele lecții, de care eram plictisii atunci, așteptam să ieșim pe ușă cât mai repede.

Doamnă profesoară, noi regretăm azi că nu am învățat atunci. Pentru că „dacă nu citești la timp, înțelegi prea târziu”. Am fi vrut să împărțim acestei idei. Și știu că ne așteptai la școală. Dar nu găseam timp, nu găseam cuvinte, am pierdut drumul... Iar dumneata până nu demult ne așteptai la ore...

Îmi amintesc cum îți doreai să ieșim în fața lumii cu un discurs frumos, să scriem poezii, să cântăm, să dansăm, să fim activi. Iar noi ne doream să plecăm acasă, să râdem, să mergem la discotecă și să lenevim.

Odată te-am văzut cum îți-ai șters cu dosul palmei o lacrimă. Eram toți în clasă. Aveai multă răbdare cu noi, dar în acel moment... îți-a scăpat o lacrimă.

Am fost ultima promoție. Și îți mulțumesc că nu ne-ai lăsat în mijlocul străzii, deși știu că te-a costat scump. Te-a costat mult suflet.

Veniți la școală, măi copii!

„Le-aduc o floare în pridvor

Ca o lumină-ntârziată

Și-mbrățișez cu viața toată

Risipa sufletului lor”

În prima sâmbătă a lunii februarie în fiecare școală din Moldova e „întâlnirea cu absolvenții”. De trei ani am tot promis să vin la liceu, măcar o dată, și anul acesta aș putea să vin, dar... diriginta nu ne mai așteaptă în sală.

De fiecare dată când îi aduceam un cadou, ea ne zâmbea și ne spunea că ar prefera un cadou cumpărat de noi, din banii noștri, muncii de noi, nu din banii părinților. În sfârșit am luat și eu primul meu salariu, o să cumpăr și un buchet mare de flori, dar... diriginta mea, profesoara de limba și literatura română nu mă mai așteaptă în sala mică de la parter.

Dragi absolvenți, mergeți să dăruiti o floare profesorilor voștri, un zâmbet, sau pur și simplu un firesc „bună ziua”. Când am plecat de acasă, la ei am venit, când aveam nevoie să ne ierte că nu ne-am pregătit teme, tot la ei am venit. Ei, profesorii, sunt cei care ne-au învățat cum să „învățăm”, cum să ne descurcăm, cum să rezolvăm probleme. Ei, profesorii, uneori au fost și mamă, și tată, și prieten.

Azi Liceul Teoretic „Alexei Mateevici” din Căușeni e mult mai sărac. Anul acesta „întâlnirea cu absolvenții” va fi fără miezul ce ne-a adunat acasă, la școală.

Să te odihnești în pace, semănătoarea mea de lumină.

Ludmila HÂRJĂU,

Căușeni

Sat, reședință de comună în r. Basarabasca, situat pe valea râului Cogâlnic, la 5 km N de centrul raional și la 87 km S de Chișinău. Coord. geogr.: 46° 21' 20" lat. N, 28° 51' 30" long. E. Suprafața - 73 km². Gosp. ind. - 1860. Populația - 5 580 loc., dintre care 5 320 români moldoveni(96%). Biserica Sf. Arhanghel Mihail (1810, 1880). Etim. top.: din etnonimul *Abakly*, numele unui trib tătar, acesta ulterior modificat fonetic în limba română. Tribul avea tamgaua (semn distinctiv tribal, danga) în formă de idol, reprezentată grafic printr-o linie verticală în partea de sus unită cu un cerc, având la mijloc două linii paralele scurte pe orizontală). Denumirea lui este

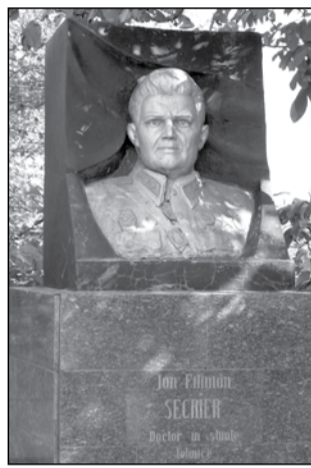
un derivat cu sufixul posesoral *-ly* de la apelativul *abak* "obiect de cult; idol", *abakly* însemnând "trib cu tamgaua idol". Sursele vechi atestă așezarea tătară și cu denumirea *Abakly Geaba*, aceasta fiind la origine un etnonim turc compus.

Spre sfârșitul sec. al XVIII-lea, după evacuarea tătarilor din Bugeac, seliștea tătară a fost populată, mai bine zis repopulată, de românii moldoveni coborâți din codrii Lăpușnei și Orheiului. Zamfir Arbore, în „Dicționarul geografic al Basarabiei” (1904), menționează că localnicii denumesc satul și *Risipiți*, acesta fiind, probabil, numele satului de origine al locuitorilor sau denumirea arhaică, românească a localității care a supraviețuit dominației turco-tătare. Merită toată atenția savanților faptul că puținele cercetări arheologice au identificat pe teritoriul satului urmele unor

Vetre strămoșești

Abaclia

așezări ale băștinașilor încă din Perioada Romană, existente și mai târziu, pe tot parcursul Evului Mediu. Este evident, chiar dacă încă nu s-au găsit mărturii și dovezi în hrisoave de la Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare sau Petru Rareș, că băștinașii -- românii moldoveni, și-au păstrat neîntrerupt vatra strămoșească și rădăcinile străvechi

și în perioada dominației turco-tătare. Drept dovadă poate servi și locul din centrul Abacliei a unei vechi biserici ortodoxe din lemn, care a existat cu mult înainte de atestarea oficială a satului.

Mențiuni documentare: 1812. *Abakly Geaba*, sat cu populație românească, având o biserică ortodoxă, construită din piatră în 1810 pe locul unui locaș mai vechi din bărne și nuiete. 1827. Satul avea 89 de gospodării, moșia locală măsurând 5 370 desetine de pământ. 1860. Țăranii din sat dețineau 5 590 desetine de pământ, dintre care peste 2 000 desetine terenuri arabile. 1868. Locuitorii au primit câte 9 desetine de pământ pe care însă trebuiau să le răscumpere prin bancă. 1875. Sat cu 281 de gospodării și o populație de 1 104 locuitori (604 bărbați și 500 femei). 1897. Recensământul populației din acest an înregistrează pentru Abaclia 1 945 de locui-

tori (974 bărbați și 971 femei). 1904. Sat cu 2 500 locuitori, majoritatea absolută români, având o școală elementară, frecventată de 28 de copii. 1918. La reforma agrară din 1918-1924 au fost improprietăriți 231 de familii de țărani din sat cu 1 050 ha de pământ. 1930. *Abaclia*, sat în jud. Tighina, plasa Cimișlia, cu 2 995 locuitori, dintre care 2872 români. 1940. Satul avea 3 800 de locuitori, din numărul cărora însă anii cumpliți de ocupație sovietică, de război, foamete, deportări, represalii și condamnări pe motive politice, săvârșite de autoritățile regimului comunist stalinist, au răpit aproape o jumătate din ei, ajungându-se în 1950 la 2 000 de suflete. 1960-1990. În această perioadă sporește numărul populației, de la 3 600 până la 5 580 de locuitori, se infiripă viața comunității, crește oarecum bunăstarea oamenilor, prinde contururi economia satului. 1989. „Dicționarul statistic” din acest an ne informează mai complet asupra localității: 1 844 de gospodării, 5 454 de locuitori, 6 015 ha terenuri agricole, întreprinderi agro-industriale și comerciale, instalații de alimentare cu apă și gaze naturale, unități de prestări servicii, ambulatoriu, liceu teoretic, casă de cultură, bibliotecă, Casa-muzeu “Ion Secrieru”, oficiu de telecomunicații.

Personalități: Ion Secrieru (1900-1941), savant, doctor în științe tehnice, specialist în domeniul artei militare (artilerie), profesor la Academia Militară din Moscova, autor de manuale și studii științifice. A fost împușcat din ordinul lui Stalin.

Iurie Reniță, n. 1958, diplomat, actualmente ambasadorul R.Moldova în România.

Alecu Reniță, n. 1954, publicist, scriitor, director al publicației “Natura”, autor de cărți și albume despre ecologia și natura Moldovei, președintele Mișcării Ecologice din Moldova, deputat (1990-1994; 1998-2001); în primul Parlament al Republicii Moldova, a votat Declarația de Independență în 27 august 1991, Cavaler al „Ordinului de Onoare” și al “Ordinului Republicii”.

Anatol EREMIA

Dr.hab. in filologie

SCRIEREA CU Î DIN I ȘI CU Â DIN A

Limba română scrisă actuală cunoaște în principal două versiuni ortografice, fiind vorba de expresia grafică a sunetului ”î”, care poate fi redat atât prin *î* din *i*, cât și prin *â* din *a*.

Regulile ortografice care prevedeau scrierea cu *î* din *i* în toate cazurile, în afară de cuvintele *român*, *România* și derivatele acestora, au fost stabilite și aprobate încă în 1953. Majoritatea cetățenilor noștri a început să citească și să scrie românește anume în conformitate cu aceste reguli, care prevedeau redarea grafică a sunetului *î* într-un singur fel, cu *î* din *i*.

În 1993 Academia Română a introdus noi reguli ortografice, care prevedeau trecerea la scrierea cu *â* din *a*, ortografie în care se respectă mai consecvent principiul etimologic. În conformitate cu aceste reguli, a fost editat în 2005 „Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române”, după care se conduce acum toată lumea, care scrie cu *â* din *a*. Trebuie spus că în această perioadă au mai fost făcute unele ajustări referitoare la modul de scriere - atunci a apărut varianta *nicium*, *nicio* (față de *nici* un, *nici* o), s-a modificat o serie de reguli cu privire la abrevieri, s-a schimbat ortografierea anumitor verbe (de ex., se scrie și se pronunță *eu continui*, renunțându-se la *eu continuu*, cum era mai înainte) și a. Or, asemenea schimbări punctuale nu vizează toată ortografia, așa

cum se întâmplă cu trecerea la *â* din *a*.

Cu privire la sunetul *î*, unii au înțeles că acum se renunță complet la litera *i* pentru a-l reda și rămânem doar cu litera *â*. Regulile sunt totuși ceva mai complicate, pentru că în actuala ortografie sunetul *î* poate fi redat în scris și prin *i* din *i* și prin *â* din *a*. Iată care sunt aceste reguli:

Se scrie *Î* din *I* la începutul cuvintelor: învățător, încolu, a întreba etc., deci nu se admite scrierea *ânceput*, *ânger*, *ântâi* etc.

Tot *Î* din *I* se scrie la sfârșitul cuvintelor - aici avem mai multe verbe de conjugarea a IV-a - a coborî, a hotărî, a zăvorî, a ocărî, a izvorî - deci este greșită scrierea a coborâ cu *â* din *a* la sfârșit.

Â din A se scrie în interiorul cuvintelor - pământ, râu, tânăr, când, vânt, vâslă, răpă, rândunică rămâne, fărâmă, fântână, tânțar ș.a.m.d.

Însă aici mai există o regulă „adiacentă”: dacă la cuvintele care încep cu *i* se adaugă un prefix, pus desigur înaintea lui *i*, atunci nu are loc transformarea lui *i* din *i* în *â* din *a*, ci se păstrează forma inițială, astfel că *i* din *i* apare și în interiorul cuvântului, de exemplu, *neînțeles*, *neîndoieinic*, *subînțeles*, *reînnoit*, *reînceput* etc.

Ne putem da seama că multă lume nu prea cunoaște această regulă, urmărind chiar titlurile din programele televizate: de exemplu, pe ecran în timpul unui program de știri, apare inscripția: *neânțelegeri* în Gagauz-Yeri, - cuvântul *neînțelegeri* fiind scris greșit cu *â* din *a*; mai scriu unii *neânvin*, *reânțorcerea*, *neântrerupt*, *reântregire* ș.a.m.d. Toate aceste cuvinte

trebuie scrise cu *i* din *i*, pentru că, de fapt, ele încep cu *î* - *înțelegeri*, *învin*, *înțorcere*, *întrerupt* ș.a.m.d.

Â din a apare în interiorul cuvântului și în cazul gerunziilor formate cu sufixul *-ând* - a lucra - lucrând, a trece - trecând, a vedea - văzând; chiar și în cazul verbelor terminate în *i* gerunziul se scrie cu *â* din *a* - coborî - coborând, a hotărî - hotărând ș.a.m.d. Numai la verbele terminate la infinitiv în *i* gerunziul nu se scrie cu *â*, ci cu *i* - a veni - venind, a citi - citind etc. Din aceste motive de poziție a sunetului, în unul și același cuvânt poate apărea și *i* din *i* și *â* din *a*, de exemplu: în cuvântul *neînțelegând*, primul *î* este din *i*, pentru că s-a pornit de la *a înțelege*, iar al doilea *â* este din *a*, pentru că reprezintă sufixul *-ând*; la fel stau lucrurile în cuvinte ca *întreprinzând*, *reîncepând* ș.a. Tot noile reguli prevăd și modificarea formelor verbului A FI: se scrie *SUNȚI*, *SUNȚEM*, *SUNȚEȚI*, forme în care accentul se pune pe *u* (deci se pronunță *suntem*, nu *suntem*), renunțându-se la vechile forme *sint*, *sintem*, *sinteți* și desigur că în nici un caz nu se va scrie *sânt*, *sântem*, cum se întâmplă să mai vedem uneori.

La noi școala nu a trecut la scrierea cu *â* din *a*, dar aproape toată presa, academia, editurile scriu cu *â* din *a*. Rămâne ca instanțele de resort să decidă dacă trecem oficial sau nu la *â* din *a*, pentru că toți scriu așa, dar nimeni nu învață și regulile acestei scrieri, de aceea și există destul de multe confuzii.

Irina CONDREA, dr. hab. in filologie

Morozeni - satul din inima codrilor

Codrii masivi ai Orheiului străjuiesc de jur-împrejur satul Morozeni, obligându-te parcă să respecti regulile impuse de ei, să nu destrami liniștea ce veghează acolo de veacuri, să fii atent cum și unde calci, așa încât să nu atingi veșnicia născută și crescută în sânul satului. Într-un fel, morozenii parcă s-au detașat de lumea prozaică, au sufletul romantic și vorbesc despre codrul de la marginea satului ca despre ceva mirific. Și așa și este. Câtă istorie poartă pe umeri acești codri, câte le-au văzut și răbdat de-a lungul timpului!

Morozeanca care l-a inspirat pe Pușkin

Istoricii ne spun că satul Morozeni a apărut pe marea moșie răzășească, ce era cunoscută cu numele Mogorești, centrul căreia se afla în satul Isacova. Prima atestare documentară a localității a fost făcută la 20 aprilie 1518, atunci când sluga domnească Ioan Morozanu primește această bucată de pământ de la domnitor. Profesoara de istorie din Morozeni, Ludmila Gudima

ma, ne povestește că între anii 1812-1821 moșierul satului a fost Iordache Millo. Acestuia i-a fost recunoscut dreptul de nobil, însă la numai 7 ani de la obținerea acestui titlu, se stinge, fiind înmormântat în curtea bisericii. În 1855, alături de Iordache Millo, a fost înmormântată și fiica acestuia, Maria. Localnicii susțin că Maria l-a cunoscut pe Alexandr Pușkin, atunci când acesta fusese în Basarabia, iar poetul i-a dedicat versuri. Mai mult, se presupune că Maria l-a inspirat la scrierea Gavriliadei.

Comuna Morozeni are în jur de 2400 de locuitori, dintre care satul Morozeni - 1700 de locuitori, iar satul Breanova - 800. Comuna este una mică, dar are probleme mari. Deși primăria a depus eforturi pentru a atrage fonduri externe, în lipsa unei contribuții proprii, finanțatorii sunt greu de convinși. Nici măcar cadrul natural deosebit în care e amplasat satul Morozeni nu-i motivează pe oamenii de afaceri să investească în infrastructura din localitate. Dorin Zghibartă, primarul localității, susține că crearea Parcul Național Orhei ar însemna pentru localitatea sa o șansă de dezvoltare enormă. „Dacă s-ar fonda Parcul Național Orhei, am avea numai de câștigat. Va fi mai ușor de accesat fonduri străine, în colaborare cu alte primării din țări europene, iar în modul acesta se va dezvolta

infrastructura, vor veni turiști, vor fi create noi locuri de muncă. E nevoie de o susținere din exterior pentru a porni carul din loc, trebuie create condiții pentru a păstra patrimoniul natural și cultural, iar odată cu aceasta va fi îmbunătățită și viața oamenilor din comună”, ne-a spus Dorin Zghibartă.

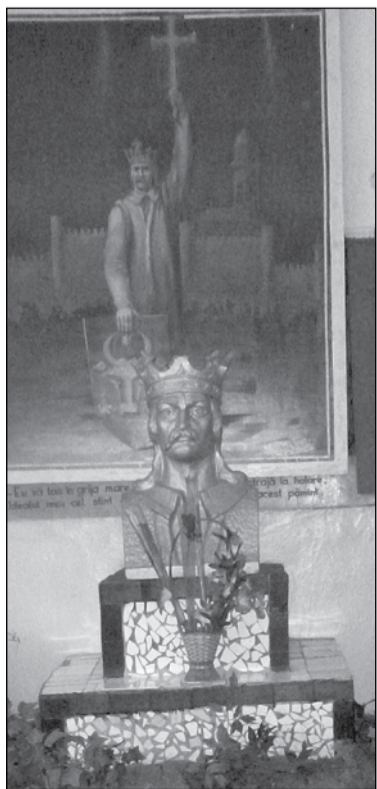
„Nu codrul s-a schimbat, noi suntem altfel”

Deși parcă locul codrilor a rămas același, sătenii din Morozeni vorbesc cu nostalgie despre codrul de altădată. „Nu codrul s-a schimbat, noi ne-am schimbat. Codrul nu poate trăda, e mai fidel ca un câine, noi suntem cei care l-am trădat”, îmi mărturisește aproape cu lacrimi în ochi un sătean. Bărbații din Morozeni vorbesc cu nostalgie despre vremurile când buneii lor confecționau căruțe, sănii, știube, panere. „Acum bărbații din Morozeni prelucrează lemnul din păduri străine, ridică case străinilor, a rămas satul fără brațe tinere de muncă, fără vreo speranță”, mi-a zis o mătușă care s-a oferit să mă conducă la școală, acolo unde, zice ea, se mai mișcă lucrurile.

Școala, „epicentrul” Morozeniului

Chiar dacă școlii din sat îi lipsesc multe lucruri, aceasta rămâne să fie „epicentrul” localității, așa cum a numit-o directoarea acesteia, Tatiana Doibani. Ideea că școala ar putea dispărea peste câțiva ani din cauza lipsei elevilor îi sperie nu doar pe profesori, dar și pe părinți. Înainte la școala din Morozeni veneau elevi din satele din împrejurime, acum, de la an la an, numărul elevilor este în continuă descreștere, părinții pleacă peste hotare își iau și copiii cu ei. Cei care rămân în sat, așteaptă să absolvească gimnaziul și pleacă și ei, fie la Orhei sau Chișinău pentru a-și continua studiile, fie peste hotare, alături de părinți, unde ar putea câștiga mai bine și ar avea o viață mai stabilă.

Deși era un frig de crăpau pietrele, în curtea școlii copiii se bulgăreau în legea lor. În clădirea principală a instituției de învățământ te întâmpină bustul lui Ștefan cel Mare, iar alături de el stau portretele clasice române. Gimnaziul din Morozeni a fost creat în 1964, iar la momentul aia își fac studiile aproape 160 de elevi. Pe lângă activitățile didactice, copiii au posibilitatea să frecventeze un cerc unde confecționează păpuși din pănuși de porumb. „Artizanatul era înainte o adevărată carte de vizită pentru

locuitorii raionului Orhei, inclusiv pentru morozeneni. Acum, din păcate, tinerii, dar și restul locuitorilor, sunt absorbiți de alte griji, au alte preocupări, încercăm prin intermediul școlii să reinviem tradițiile de veacuri și să-i facem pe copii să nu uite cu totul aceste obiceiuri populare”, ne-a spus Tatiana Doibani, directoarea gimnaziului.

Biblioteci care nu oferă prea multe

După mulți ani de muncă în domeniul contabilității, Ludmila Gudima, profesoară de istorie, a absolvit anul trecut Universitatea Pedagogică, decizia să urmeze calea părinților săi, care au fost profesori. „Nu-i ușoară viața de profesor, dar sunt atât de mulțumită când văd în ochii copiilor acel licăr, că uit de toate greutățile. După mulți ani, în sfârșit mă ocup cu ceea ce-mi place”, ne-a mărturisit profesoara. Biblioteca școlii nu poate oferi prea multe elevilor, dar mai ales profesorilor, care sunt nevoiți să caute surse alternative de informații, așa încât să le potolească elevilor toate curiozitățile.

Vis-a-vis de biserică, se află bibliotecă publică a satului, care seamănă mai mult a depozit de cărți. Biblioteca, Galina Borș, spune că și-ar dori mai multă căldură pe timp de iarnă și o sală de lectură unde ar putea veni copiii în timpul lor liber. Pe pereții sărăcioși sunt atârnată cu grijă portretele marilor clasici români, Ion Creangă și Mihai Eminescu. Deși copiii trec pragul bibliotecii des, aceasta nu le poate oferi prea multe. Cărți nu prea sunt, iar din cele disponibile - majoritatea sunt în grafia chirilică.

Tradiții seculare, în pericol de dispariție

Pe timp de iarnă, mai multe gospodine ale satului își petrec serile brodând și croșetând. Am ajuns în casa meșterii Eugenia Rusu. Pereții casei sunt împodobiți cu frumoase broderii. Meșterita ne-a povestit că fiecare obiect confecționat de mâinile sale are povestea lui. O parte dintre obiecte le-a vândut, însă, ne spune ea, de cele mai multe ori îi este prea greu să se despartă de lucrurile la care lucrează săptămâni întregi. Marele regret al doamnei Rusu este că generația tânără nu mai este interesată de tradițiile populare. Totuși, ne povestește cu mândrie, a reușit să transmită dragostea pentru lucrurile confecționate manual nurorii sale, care muncește de ani buni în Italia. Deși se află departe de casă, nora îi trimite periodic broderii, pe care doamna Eugenia Rusu le așează frumos într-un colțisor special amenajat al casei.

Poetul și fermierul model din Morozeni

Pe domnul Valentin Crăciun l-am găsit trebluind prin gospodărie. În

sat îi zic „poetul Morozeniului”, însă pe lângă faptul că citește și scrie foarte mult, are o gospodărie de invidiat, la care muncește din zori până în noapte, alături de soția și feciorul cel mai mic. Tată a patru copii, bunic și soț exemplar, Valentin Crăciun încearcă să se împartă între familie, gospodărie și scris, iar din cele văzute de noi, toate îi reușesc foarte bine. Când a început afacerea, avea 300 de găini, 50 de porci și 40 de oi, dar datorită ambiției și familiei care l-a susținut tot timpul, și-a extins gospodăria considerabil. Mai mult chiar, la moment, Valentin Crăciun are la fermă și 3 angajați cu acte în regulă. Fiul cel mic, Traian, are grijă de gospodărie și îl ajută în toate treburile fermei. Într-un singur an, ne spune gospodarul, produce peste două tone de brânză. Deși afacerea este una destul de profitabilă, fermierul susține că mulți evită să inițieze afaceri proprii din cauza procedurilor birocratice. „Trebuie multe certificate, pe care nu e atât de ușor să le obții. E anevoios să ieși pe piață dacă nu ai toate actele în regulă și dacă nu îndeplinești mai multe standarde”, ne mărturisește fermierul.

Chiar dacă după absolvirea școlii din Morozeni, Valentin Crăciun n-a avut posibilitatea să urmeze alte studii, niciodată nu s-a despărțit de carte și nici de scris. În urmă cu trei ani, cu sprijinul copiilor săi, a apărut prima carte a poetului, intitulată „Tot ce am”. „Dacă-mi vine în minte un vers, pot să fiu în căruță, pot să fiu lângă oi sau în câmp, am tot timpul la mine o bucată de hârtie și un pix. Nu las niciun vers să treacă nescris”, ne spune poetul.

Eleonora Cosmopol, mândria Morozeniului

Morozenii se mândresc cu consăteanca lor, traducătoarea și talentata pictoriță, Eleonora Cosmopol. Născută în 1938, aceasta a studiat la Facultatea de Litere din București, ulterior a lucrat în calitate de cercetătoare la Institutul de Lingvistică al Academiei Române și redactor la Dicționarul academic. Din 1973, Eleonora Cosmopol s-a stabilit cu traiul la Paris, din 1980 fiind profesoară la Institutul de Limbi și Civilizații Orientale și cercetătoare la Centrul de Studii Balcanice din Paris. Pe lângă activitatea sa științifică, este și o pictoriță înzestrată, având de-a lungul anilor mai multe expoziții proprii.

Gerul nu m-a lăsat să colind prea mult ulițele și împrejurimile Morozeniului, dar mi-am promis că voi reveni, atunci când codrii vor înconjura satul cu manta lor verde. Aș dori să revăd oamenii cu sufletul mare care mi-au povestit cu atâta dăruire despre satul și locurile natale, iar speranța cea mai mare e să-i regătesc mai optimiști, cu mai puține probleme și la fel de binevoitori și bucurăși de oaspeți.

Oxana GREADCENCO

Ce scria „NATURA” în februarie 2006

Dragobetele

Declarații trăsnete de dragoste, fie venite din inimă, fie copiate de pe internet, inimioare din cărpă roșie, cumpărate în grabă de la vânzătorii ambulanți, buchete de de flori înzorzonate, localuri pline de oameni „flămânzi” de iubire. Cam așa este decorul sărbătorii îndrăgostiților, marcată la 14 februarie, cică de Ziua Sfântului Valentin, protectorul bolnavilor de cel mai matinal dintre sentimente.

Calendarul creștin-ortodox nu pomenește la această la această dată nici un sfânt Valentin, există unul în luna aprilie. Sfântul Valentin, sărbătorit cu ochii închiși de mulți îndrăgostiți la mijlocul lui februarie, este al catolicilor. Dar nici aceștia nu-l marchează într-o beție și ghiftuire, această zi pentru catolicii cu credința puternică este una în care ei înalță rugă și mulțumesc Sfântului Valentin că au parte de cel mai sublim sentiment, datorită căruia inimile îndrăgostiților bat în unison.

Românii au luat surrogatul de sărbătoare a dragostei din alte părți, unde acest sentiment e mai mult o marfă decât o trăire. Mass media face mare tam-tam, emisiuni speciale, invitați care-și zic poveștile de iubire. Ei bine, nici nu se spune că e Sfântul Valentin, ar bucura măcar o parte din creștinii care locuiesc în acest spațiu, ci aproape sălbatic, „vedetele tv” ne anunță că e Valentine's Day. Mi-e lehamite când acestea vorbesc cu mare patos despre Sfântul Valentin. Știu doar că este protectorul îndrăgostiților, mai departe nimic, flecăreală ieftină. De ce oare multora le place ce e străin, de ce sunt ignorate tradițiile noastre? Oare totul de acolo vine, din altă parte, de parcă am fi un popor cu istorie mediocră, nu avem rădăcini și umblăm să luăm ceea ce alții dau cu mare „dragoste”.

Nu avem nevoie de a împrumuta o zi a dragostei, asta trebuie mass media să spună oamenilor. Mulți colegi însă se fac a uita sau nici nu știu că românii au o sărbătoare a îndrăgostiților - este la 24 februarie și se numește Dragobetele, care se sărută fetele și nu Valentin care îngheață sărutul pe buze. Chiar dacă Dragobetele e mai năvalnic și nu blând ca Sfântul Valentin, cel puțin așa reiese din diferite legende, oricum el trebuie venerat pentru că e al nostru. Cică este fiul Odochiei și pe timpul dacilor oficia în cer „nunta” tuturor animalelor. Peste ani această tradiție a fost preluată și de către oameni. Astfel, de Dragobete, fetele și băieții se întâlnesc pentru ca iubirea lor să țină tot anul, precum a păsărilor ce se „logodesc” în această zi. Dragobetele este considerat și un zeu al buneii dispoziții, de ziua lui făcându-se petreceri, iar de acolo pornindu-se, de multe ori, viitoarele căsnicii.

De Dragobete, fetele stăneau viorele și tămâioasă, pe care le păstrau la icoane, fiind folosite apoi la farmede de dragoste. Prin unele locuri, obiceiul ca fetele mari să strângă apa din omăt sau de pe florile de fragi. Această apă era păstrată cu multă grijă pentru că avea proprietăți magice, cică putea face fetele mai frumoase și mai iubărețe.

Nu uitați „Dragobetele sărută fetele” - e sărbătoarea dragostei la români.

Dinu RUSU

BAT CLOPOTE PE MAL DE NISTRU

Lumânarea Recunoștinței stă de veghe la Porțile Sorociei. De sus se vede ca-n palmă Nistrul, bătrâna cetate și vechiul oraș. Soroca își deapănă firul istoriei de mai bine de jumătate de mileniu. Despre Soroca s-au scris multe pagini, au fost realizate nenumărate emisiuni radio și tv, editate pliante și cărți. Cel mai interesant e că de la 1990 încoace s-a scris mai mult despre Cetate, Dealul țiganilor și Lumânarea Recunoștinței. Puțini au fost interesați să afle, iar apoi să scrie despre sfintele lăcașuri ale Sorociei.

În zi de mare sărbătoare am trecut pragul Catedralei „Adormirea Maicii Domnului”. După slujbă am stat de vorbă cu părintele Nicolae Robu, parohul sfântului lăcaș din inima Sorociei.

Preotul s-a dovedit a fi un cunoscător deosebit al istoriei Catedralei. Mi-a vorbit despre perioadele de înflorire, de glorie, dar și despre anii negri ai ateismului scrântit.

Anul 2012 este unul jubiliar pentru Catedrala „Adormirea Maicii Domnului”. Potrivit spuselor părintelui Nicolae, acum 180 de ani a fost luată decizia de a construi această biserică, pe locul uneia mai veche, din lemn, care purta Hramul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil. Peste un deceniu, sfântul lăcaș din piatră a fost târnosit. Acum, la o distanță de 170 de ani de la deschidere, părintele Nicolae Robu își dorește să editeze o carte despre istoria bisericii „Adormirea Maicii Domnului” de la Soroca.

Din puținele documente care au mai rămas, or foarte multe au fost distruse de ateii, aflăm că biserica a fost zidită la 1842, în

Părintele Nicolae Robu, primul din stânga

date jos, iar icoanele și multe podoabe sfinte au fost distruse.

Mai târziu, autoritățile și-au propus să deschidă o Galerie de artă. Au făcut și reparație, doar că nu și-au dus planul la bun sfârșit.

În primăvara lui 90, părintele Nicolae Robu este numit preot paroh al Catedralei „Adormirea Maicii Domnului”. Venit la Soroca a găsit sfântul lăcaș într-o stare jalnică. „Atunci îmi spuneam că sunt între cer și pământ. În biserică era pământ gol în loc de podea, iar cerul era în loc de acoperiș”, spune părintele.

Datorită bunului Dumnezeu și creștinilor, Catedrala a început să arate ca pe timpuri – frumoasă și impunătoare. Anatol Chișner, pe atunci primar de Soroca, la fel a contribuit la reparația sfântului lăcaș. Printre ctitorii de bază ai Catedralei au fost frații Mircea și Valentin Cerari, oameni de afaceri.

acestea nu au fost restaurate. Totodată, catapeasma este cea de la deschiderea bisericii și a fost păstrată la Biserica „Sfântul Teodor Stratilat” de la Soroca.

Icoana Adormirea Maicii Domnului la fel este veche și este printre puținele rămase de la 1842. Aceasta a fost păstrată în mare taină de creștini. La redeschiderea bisericii icoana a fost adusă de soția preotului Dumitru Panceoia, ultimul paroh al Catedralei, până la 1971. De 170 de ani este și Icoana „Sfinții Foca și Anastasia”. Picturile murale sunt noi, or cele vechi au fost distruse cu nemiluita de ateii.

Acum, la Catedrala „Adormirea Maicii Domnului” vine foarte multă lume. Vine pentru a se ruga, pentru a asculta Sfânta Liturghie, cântările corului, dar și predicile fețelor bisericesti. Într-un fel aparte, la Soroca este sărbătorită Nașterea Domnului. Enoriașii țin cu sfințenie și la Hramul Catedralei „Adormirea Maicii Domnului”, care este și Hramul orașului Soroca.

Corul Catedralei este unul profesionist, venind la Marile Sărbători „cu o cântare deosebită. Ei cântă Liturghia pe note de Muzicescu și Berezovschi, aduse de la Mănăstirea Putna”, susține părintele Nicolae Robu.

Parohul este bucuros că enoriașii țin la valori, la credința neamului. „Creștinii mă întreabă despre rânduiala bisericească, despre tainele bisericesti, despre ierurgii, catehizare”, susține părintele.

Părintele Nicolae Robu este doctor pentru sufletele creștinilor de la Soroca și nu numai. Mai ales în perioada posturilor le vorbește cum trebuie să fie omul în această rânduială sfântă. „Le spun că principale sunt inima și sufletul, ci nu mâncarea. Perioada postului este dată pentru a ne împăca cu Dumnezeu, cu aproapele și cu sine însuși, pentru a ierta, pentru a căpăta iertare, pentru a birui vreo meteahnă care-o avem, pentru a ne mărturisi și a ne împărtăși, ușurându-ne inima, sufletul și conștiința de mulțimea păcatelor pe care o acumulăm pe parcursul anului. Abținerea de la mâncare este doar o cale care ne ajută să facem mai ușor ceea ce ne-am propus. Se știe doar că un om care a mâncat și a băut bine numai nu la fapte bune se gândește, la altceva – dansuri, joacă, somn, să mai bea. Și de asta este rânduit de Sfânta Biserică să postim ca să fim mai puternici, pentru a crește duhovnicește”, afirmă preotul Nicolae Robu.

Parohul afirma că una din valorile sale e apartenența la neamul românesc. Părintele, care e și cetățean român, a fost întrebat de mai multe ori de ce nu aderă la Mitropolia Basarabiei? „E mult mai ușor să fii român în Mitropolia Basarabiei – e o lege, iar la Mitropolia Moldovei - o excepție”, răspunde părintele.

Preotul Nicolae Robu este una din personalitățile care la 27 august 1991 a semnat Declarația de Independență a Republicii Moldova, fiind deputat al primului Parlament. Pe lângă faptul că a semnat un act istoric, a ridicat practic din ruine o Catedrală, părintele Nicolae Robu a făcut și multă carte. După ce a absolvit Școala din satul natal – Chiperceni, Orhei, și-a continuat studiile la Școala medicală din Orhei. A mai studiat la: Universitatea Tehnică din Moldova; Seminarul Teologic din Zagorsk, Rusia; Academia de Teologie Ortodoxă de la Chișinău; Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova. Părintele Nicolae Robu mai este și magistrul în relații internaționale. Însă, susține, că în ceea ce privește studiile, nu se oprește aici, or mai vrea să susțină și doctoratul. Ce-i drept, deocamdată, nu s-a decis în ce domeniu. „Omul trebuie să învețe toată viața. Cel care știe mai mult este conștient că știe puțin, conștientizează și tot vrea să mă cunoască, iar cel care știe puțin sau nimic îi pare că știe totul. Poate e mai fericit într-un fel, pentru că aștlalt tot e în zăbucium, tot își pune întrebări, caută răspunsuri”, susține preotul Nicolae Robu.

După ce am stat de vorbă, părintele mi-a dăruit o icoană cu Sfântul Nicolae și m-a îndemnat să mai trec pe la Catedrala „Adormirea Maicii Domnului”. Voi reveni, cu certitudine, dar voi trece și pe la celelalte două vechi biserici – „Sfântul Teodor Stratilat” și „Sfântul Dumitru” pentru a afla mai multe și a vă spune și dvs. despre alte bijuterii ortodoxe.

Dinu RUSU

De la Bălți... până la Botoșani

Miezul de ghenar mereu e plin de poezie. Eminescu e oriunde – acasă, la școală, la teatru... în suflet. Eminescu e cu toți cei care trăiesc, gândesc și vorbesc românește. Marele poet a fost omagiat și în acest an la Bălți, Soroca, Botoșani... Șirul ar putea continua, doar că relatarea e despre Zilele „Mihai Eminescu” ce s-au desfășurat în cele trei orașe.

La Bălți, oamenii de cultură de pe cele două maluri ale Prutului au fost primiți cu multă căldură de profesorii și lectorii de la Universitatea „Alecu Russo”. Cel mai interesant e că primarul comunist, Vasile Panciuc, a refuzat categoric să se întâlnească cu delegația română, condusă de primarul de Botoșani, Cătălin Flutur.

În orașul în care se vorbește mai mult rusește e de mirare că, totuși, există monumentul lui Mihai Eminescu. Astfel, oamenii de cultură de pe cele două maluri ale Prutului au depus flori la monumentul de pe Aleea Clasicilor. Consulul general al României la Bălți, Nicanor Dumitru Teculescu, a spus: „Apreciez din tot sufletul această manifestare spontană și sunt profund impresionat de prezența acestei delegații numeroase care ne-a stimulat și pe noi, cei din Consulatul României de la Bălți. Realmente sunt impresionat și mândru că ne-am adunat aici, lângă bustul poetului care va reprezenta pe vece România”.

A două zi, 14 ianuarie, Eminescu a fost omagiat la Soroca. Aici, spre mirarea tuturor, delegația a fost întâlnită de administrația locală, în frunte cu comunistul Elena Bondarencu, primar de Soroca. De altfel, gestul doamnei a fost apreciat atât de membrii delegației, cât și de presa de peste Prut.

Și aici, tradițional, au fost depuse flori la bustul lui Mihai Eminescu și la monumentul lui Ștefan cel Mare și Sfânt. Apoi, în vechea Cetate a Sorociei a fost prezentat un spectacol de muzică, obiceiuri și tradiții de iarnă și poezie.

...Și a început a ninge, vorba cântecului: „Ninge parcă Eminescu/ Ne șoptește poezii...” Literații, rând pe rând, într-un cadru idilic, și-au citit creațiile. Publicul asculta cu mare atenție poezii de Arcadie Suceveanu, Emilian Galaicu-Păun, Leo Butnaru (Republica Moldova); Gellu Dorian, Lucian Alecsa, Cristina Prisăcariu Șoptea (România) etc.

...De la Nistrul din poezia lui Eminescu pornim spre locurile care au însemnat dorurile și durerile poetului... spre Botoșani.

În dimineața de 15 ianuarie, exact la 162 de ani de la nașterea Marelui Poet, Consiliul Local Botoșani, în cadrul unei ședințe extraordinare, a aprobat acordarea titlului de Cetățean de Onoare al municipiului Botoșani, scriitorului și poetului Ion Mircea. Tradițional, titlul se oferă literatului care obține Premiul Național de Poezie „Mihai Eminescu”, pentru Opera Omnia. Și la Botoșani, au fost depuse flori la bustul din fața teatrului care-i poartă numele.

Mihai Eminescu a fost botezat la Biserica „Uspenia” (Adormirea Maicii Domnului). Pe 15 ianuarie, la acest sfânt lăcaș a avut loc un Te Deum, iar la Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din cadrul Memorialului Ipotești - Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu” a fost oficiată o slujbă de pomenire.

La Ipotești, la Centrul „Mihai Eminescu”, în amfiteatrul „Laurențiu Ulici” a fost lansată antologia „Noua poezie nouă”, apărută la Editura „Limes”. Tot aici, elevii Atelierului de teatru al Colegiului Național Mihai Eminescu de la Botoșani au prezentat spectacolul „Rețeta dragostei” de Sabina Bălan, iar regia semnată de Lenus Moraru și Gelu Râșca. Totodată, au avut loc expoziții de pictură și de obiecte de patrimoniu. (Despre Ipotești, un alt loc drag lui Eminescu, veți afla în unul din numerele următoare).

Dorin STRĂMBANU

formă de cruce, cu susținerea boierului Costache Cerchez și a guvernatorului Basarabiei Pavel Fiodorov.

Perioada sovietică nu a fost una prielnică nici pentru acest sfânt lăcaș. Părintele Nicolae spune: „Ateismul și comunismul barbar au trecut cu buldozerul peste toate valorile noastre. Catedrala, amplasată în Centru, nu departe de cetate, cu siguranță, supăra regimul de atunci. Autoritățile și-au „motivată” decizia prin faptul că oamenii din cauza dangătelor de clopot nu pot dormi, iar de Paște, Crăciun și Bobotează vine prea multă lume și astfel tineretul „nu o ia pe calea potrivită”. Astfel la 1971, Catedrala „Adormirea Maicii Domnului” a fost condamnată la tăcere. Totuși, pentru a nu ațâța spiritele au redeschis biserica „Sfântul Teodor Stratilat”, aflată mai departe de ochii satrapilor.

Din 1971 și până în 1990, în Catedrală a fost un depozit al Asociației orașenești de comerț. Astfel, în biserică era multă marfă, în special băuturi alcoolice. Crucile de pe biserică au fost

Catedrala de astăzi are aspectul pe care îl avea la 1842. Chiar dacă au fost făcute multe reparații s-a ținut cont de tradiția creștină. Până și acoperișul de culoare verde este exact ca acel de acum 170 de ani.

Cu greu au fost recuperate o parte din podoabe. Astfel, iconostasul este original, de la 1842. De la deschiderea de acum 170 de ani mai sunt policandrul și câteva sfeșnice.

Părintele susține cu mare bucurie că la Catedrală sunt adevărate bijuterii creștine la care ține cu mare sfințenie. Și astăzi, la Marile Sărbători, fețele bisericesti citesc din Evanghelia de la 1697, tipărită la Snagov, România. Totodată, la Catedrală mai sunt Evangheliile din 1740, 1742, 1806, 1840 și 1911. Părintele Nicolae spune că în sfântul lăcaș sunt bijuterii ortodoxe o profundă încărcătură duhovnicească. Aici, creștinii se închină la icoane la care au ingenuncheat generații la rând. Astfel, la Catedrală se află ușile diaconești ale unei vechi biserici de lemn de la 1750. De atunci,

Problema Alaskăi

Ca foști cetățeni și URSS, mulți moldoveni au citit probabil în ziarele sovietice sau cel puțin au auzit despre „problema Alaskăi”. Se povestea următoarele: acest splendid teritoriu nordic a intrat în posesia americanilor în 1867, luat de la ruși în schimbul unei sume de bani. Însă, se spunea, Alaska nu a fost vândută, ci arendată pe 99 de ani. Cei 99 de ani au trecut, dar americanii nu au mai întors teritoriul înapoi, iar la sfârșitul anilor '60, se puneau întrebarea ce ar trebui să facă sovieticii – să atace SUA și să-și ia înapoi Alaska? Să ceară o răscumpărare sau teritoriul la schimb? Sau poate că sovieticii au negociat în secret cu americanii și au obținut totuși ceva la schimb? Câci altfel, de ce URSS nu a reacționat când, în 1967, americanii nu au întors Alaska? Anii au trecut, război n-a mai fost, URSS a căzut, dar misterul a rămas. Totuși, cui ar trebui să-i aparțină Alaska de jure, care este istoria secretă din spatele acestei afaceri politice și ce o să se întâmple cu acest teritoriu?

Americanii nu par prea afectați de o asemenea problemă. Nici europenii, de altfel. Ba chiar s-ar putea ca majoritatea occidentalilor să nu cunoască nimic despre acest litigiu ruso-american. SUA continuă să extragă țiței și mineruri și să investească în Alaska de parcă nu ar avea nici cea mai mică frică de inevitabila retrocedare, ca și cum teritoriul le aparține pe vecie. Mai mult decât atât, americanii spun că Alaska nici n-a fost dată în arendă pentru 99 de ani, ci vândută de-a binelea. „Dar SUA e superputere, poate că-și permite acum să-i ignore pe ruși, dar ia să vezi ce o să fie când Rusia o să-și revină. Cu certitudine, problema nu e încă rezolvată.”, s-ar putea să spună conspiraționiștii sau șovinii ruși. Și parcă am fi tentați să le dăm crezare, cu atât mai mult cu cât există unele motive să ne îndoim că teritoriul chiar a fost vândut.

În primul rând, dacă studiem istoria Rusiei (și a succesoarei URSS), descoperim că a fost o țară expansionistă, imperialistă și agresivă. Cedarea unui teritoriu și încă pe o sumă de bani, nu prin luptă, nu pare deloc a fi în spiritul acestui popor, chiar dimpotrivă. Rușii au cucerit treptat teritorii imense, folosindu-se de orice mijloace diplomatice și militare și au renunțat la pământuri foarte rar și greu, de multe ori doar temporar și presați de situația politică. Sunt destule popoare, între care și românii, care au o experiență foarte neplăcută în acest sens. Deși Alaska este un teritoriu înghețat și îndepărtat, care nu pare a fi avut o prea mare utilitate la acea vreme, s-ar putea argumenta că Siberia este și mai friguroasă și nu avea o importanță economică mai mare. S-ar putea aduce în discuție factorul demografic – rușii erau minoritari față de băștinași la ora tranzacției, dar pe de o parte, de-a lungul istoriei, rușii nu s-au remarcat printr-un prea mare respect față de populațiile băștinașe, iar pe de altă parte, dacă ruși erau puțini, apoi americani erau și mai puțini, așa că oricare ar fi fost natura tranzacției, nu s-a ținut cont de voința populațiilor locale.

Un alt aspect care trezește unele semne de întrebare este posibilitatea ca un teritoriu – mai ales unul de dimensiunea Alaskăi, să fie dat în arendă pentru 99 de ani. Dar o asemenea practică a fost folosită de marile imperii, fiind chiar destul de frecventă în perioada colonială. Două cazuri sunt probabil cunoscute și contemporani-

lor – Macao, închiriat de portughezi între 1582 și 1863, apoi luat cu forța de la chinezi, dar înapoiat în 1999. Și Hong-Kong, oraș-stat închiriat pe 99 de ani de Marea Britanie în 1898 și înapoiat în 1997, la termen.

Pentru a clarifica misterul cedării Alaskăi, este necesar să stabilim istoria acestui pământ și contextul acestei tranzacții. În epoca modernă, acest teritoriu nordic a fost pentru prima dată vizitat de europeni în timpul celei de-a doua expediții a danezului Vitus Bering, sponsorizată de țarul rus. La întoarcere, membrii expediției

au adus înapoi piei de vidră de mare, care au fost imediat apreciate ca fiind cele mai bune dintre toate blănurile care se găsesc în lume. Astfel, că primele colonii rusești, au fost cele de vânători și comercianți de blănuri, stabilite pe insulele Aleutine, în zonele cele mai bune pentru vânătoarea de vidre de mare. Ulterior, din cauza exterminării treptate a vidrei de mare, aceștia s-au stabilit pe partea continentală a Alaskăi. Coloniile nu au fost însă niciodată deosebit de profitabile, din cauza costurilor de transport. Nici relațiile cu aleuții localnici nu au fost întotdeauna dintre cele mai cordiale. În plus, contactul cu bolile europene aduse de ruși a fost devastator pentru

băștinași, decimând aproximativ 80% dintre ei. Totuși, în ciuda numeroaselor probleme, rușii țineau la colonii și aveau de gând să le păstreze. La sfârșitul secolului al 18-lea, atât Spania cât și Marea Britanie au creat câteva așezări în regiune, dar acestea au fost rapid abandonate. În 1799, a fost înființată Compania Ruso-Americană, pentru a gestiona comerțul dinspre Alaska. Această companie a creat mai multe noi colonii, dintre care unele, de exemplu Noul Arhanghelsk

(actualmente Sitka), sunt orașe importante și în ziua de azi. Compania Ruso-Americană a fost de facto administratorul Alaskăi până în 1867, cu permisiune de la țară.

Însă situația politică de la începutul anilor 1860 stârnea îngrijorare, căci dominația rusă în Alaska era amenințată de expansiunea britanicilor. Deja la hotare, în Columbia Britanică (actualmente Canada), febra aurului adusesse mii de imigranți. Pentru ruși devenise clar că în cazul unui conflict cu britanicii, nu ar fi avut cum să-și apere teritoriul, așa că au căutat soluții, pentru a nu pierde Alaska pe gratis. Cea mai la îndemână ar fi fost cedarea acestui pământ către Statele Unite ale Americii, care astfel ar fi preluat și sarcina apărării în caz de invazie. Rușii au venit în fața americanilor cu o ofertă de cedare a Alaskăi în 1859, dar Războiul Civil din SUA a pus în plan secund această tranzacție, iar discuțiile au fost reluate în 1867. În acei ani, în presa rusă erau destul de populare materialele despre Alaska și despre felul în care Rusiei i-ar fi mai avantajos să negocieze – să dea teritoriul în chirie sau să-l vândă.

La începutul lunii martie, 1867, au avut loc primele negocieri, iar pe 30 martie, la ora 4 dimineața, după îndelungi negocieri, a fost parafată înțelegerea. Rusia vindea Alaska Statelor Unite pentru doar 7,2 milioane de dolari (echivalentul a cca 110 milioane de dolari în ziua de azi). La un teritoriu de 1.518.800 km², asta înseamnă 4,74 dolari/km², sau mai puțin de 5 cenți pe hectar. Conform contractului, acest teritoriu era cedat definitiv, irevocabil. Ulterior, tratatul a fost ratificat și în senat, iar la 18 octombrie 1867, Alaska a fost transferată formal către SUA printr-o ceremonie oficială. Rușii care au dorit să plece au fost transportați înapoi în Sankt-Petersburg cu un vapor într-o călătorie memorabilă despre care unul dintre pasageri a publicat ulterior o carte. În bună tradiție rusească, vaporul cu pricina a fost supraaglomerat, plin de pasageri amețiți și a făcut ocolul pământului vizitând printre altele Brazilia, Tahiti, Hawaii sau Londra înainte să ajungă în sfârșit în Sankt-Petersburg.

Așadar, dacă în documente Alaska e vândută, de unde apare zvonul că ar fi închiriată? Există cel puțin două surse. Prima – publicistica dinainte de tranzacție care ar fi susținut darea în arendă a teritoriului. A doua – declarația URSS din 1917 conform căreia statul sovietic nu recunoaște înțelegerea Rusiei Țariste. Declarația avea drept scop de a evita plata datoriilor imense acumulate de țară, dar s-ar fi părut că afectează și această înțelegere ruso-americană.

Conform unor speculații istorice, sovieticii ar fi încercat să folosească problema Alaskăi în negocierile de după Primul Război Mondial, iar Stalin ar fi încercat să obțină niște avantaje în negocieri la Ialta, la finele celui de-al Doilea Război Mondial, însă fără succes. Propaganda sovietică a dedicat mai multe materiale acestui subiect, iar în manualele de istorie din anii '50, versiunea „oficială” era că Alaska ar fi fost arendată pe 99 de ani. Dar acest fapt e pur și simplu neadevărat. Nu doar pentru că documentul american e foarte clar în privința vânzării, ci și din cauza că declarația din 1917 nu e legală în dreptul internațional.

„Problema Alaskăi” este un mit alimentat de propaganda sovietică și naționalismul rus. De jure și de facto, acest teritoriu aparține SUA și nu sunt semne că în viitorul apropiat s-ar putea schimba ceva. Cât despre pretențiile rusești, acestea sunt nu doar nefondate, ci și zădarnice. Termenele la care s-ar fi putut face vreo contestație la adresa contractului de cedare a Alaskăi au expirat demult atât după legile americane, cât și după cele rusești.

Lucian RENIȚĂ

lată este, iată nu-i!

Moldova- o țară fără imagine?

Într-o lume plină de destinații turistice de vis, promovarea atractivă și imaginea țării joacă un rol crucial în dezvoltarea turismului național. Dar cum se descurcă Moldova la acest capitol, sau mai bine zis, cum de nu-i reușește acest lucru? Diagnoza este clară: insuficiență acută și cronică de profesionalism la capitolul promovare a imaginii Moldovei ca destinație turistică. Deci, să abordăm subiectul un pic mai detaliat. Bineînțeles, promovarea presupune un complex de activități diverse, dar de această dată vom vorbi în mod special despre una din ele și anume expozițiile și târgurile de turism internaționale. Probabil că acum este momentul cel mai potrivit să facem acest lucru, dat fiind faptul că începe o perioadă foarte importantă pentru cei din industria turistică, o etapă în care ar trebui să muncim ca furnicile pe la multitudinea de expoziții, încercând să atragem atenția și asupra noastră, a Republicii Moldova, o țară care poate să prezinte și altceva decât sărăcie, scandaluri politice și proteste antiguvernamentale. În turism începe, sau cel puțin ar trebui să înceapă, perioada de pregătire a terenului, „aratul pământului”, pentru ca sămânța să se așeze bine și să ne dea o roadă bogată pe parcursul anului. Expozițiile sunt organizate în mare parte la începutul anului, iar reprezentanții domeniului merg la ele ca să încheie contracte, să găsească noi parteneri și clienți, să-și reprezinte compania peste hotare, și să contribuie la promovarea țării. În Moldova însă, aceste evenimente sunt neglijate și desconsiderate de principalii „actori turistici și guvernamentali”. Trezându-se în revistă participările Moldovei la diverse expoziții internaționale de turism, observăm aceleași neajunsuri care, se repetă, an de an. Un stand neatractiv, o prezență „timidă” parcă, materiale promoționale insuficiente, etc. Însă cel mai evident neajuns este lipsa de atitudine din partea agenților economici, aceștia fiind foarte rezervați față de aceste evenimente, ignorând invitațiile și propunerile de participare. Vizitând târgurile și expozițiile de turism internaționale veți vedea doar câteva companii care doresc să promoveze țara ca destinație turistică în calitate de expozați la Standul RM (aceleași în fiecare an, și nu mai mult de 5-6 companii, asta în condițiile în care în ianuarie 2012 avem peste 390 firme turistice licențiate). Care ar fi motivul pasivității lor? Poate faptul că nu se simt suficient de motivați să participe, iar investiția pe care o fac, în calitate de reprezentanți ai delegației Moldovei nu este justificată?! Pragmatismul agenților economici, este un factor important care ar trebui să fie luat în considerare de către responsabilii turismului național. Poate că ar fi cazul totuși, să fie luate în calcul și recomandările specialiștilor din domeniu, a reprezentanților societății civile, care au propus în nenumărate rânduri realizarea acelor studii de fezabilitate, prin care agenții economici ar fi consultați despre expozițiile care ar prezenta interes pentru ei; elaborarea unui elementar regulament de participare la expoziție care ar responsabiliza participanții, și o concepție modernă pentru un stand mai atractiv care ar inspira mai multă încredere și i-ar face pe agenții economici să fie mândri de a-și reprezenta țara! Toată lumea ar avea de câștigat. Dar iarăși, neglijența și lipsa de interes, sau poate lipsa de profesionalism din partea factorilor responsabili din domeniu, stopează în continuare procesul de reabilitare a turismului moldovenesc.

Elena SCOBIOALĂ

(salate de iarnă)

Salată de varză murată cu praz

Ingrediente: o varză murată de mărime medie, un fir de praz, 2-3 căței de usturoi, un morcov, un măr, o țelină mică, o lingură germeni de grâu (dacă îi aveți la îndemână), un pahar de iaurt (125 gr), piper, busuioc și mărar.

Mod de preparare: Se clătește varza cu apă rece, dacă este prea sărată se lasă câteva ore la desărat și se scurge bine. Se desfac foile, se așează una peste alta, se rulează și se taie fideluță. Prazul se curăță, se spală și se taie fășii subțiri. Morcovul, mărul și țelina se curăță și se dau prin răzătoarea cu găuri mici. Se așează totul într-o salatiară și se amestecă cu sosul preparat din iaurt, mujdei de usturoi, (germeni de grâu, întregi sau trecuți prin mașina de tocat), piper, mărar și busuioc.

Salată de țelină cu pește

Ingrediente: 500 gr țelină, un morcov, un măr, o conservă de pește, în ulei, 150 gr maioneză, zeama de la o jumătate de lămâie, o legătură de mărar, sare și piper.

Mod de preparare: Se curăță țelina și morcovul, se spală și se dau prin răzătoarea cu găuri mici împreună cu mărul. Peștele se scurge de ulei, se strivește și se amestecă cu salata. Din maioneză, zeamă de lămâie, sare și piper se prepară un sos, se subțiază cu puțină apă rece și se adaugă peste legume și pește. Se așează salata pe un platou sau într-o salatiară, se presară deasupra sau de jur-împrejur mărarul tocat mărunț și se decorează cu felii de roșii, felii de lămâie, de ardei gras roșu, măsline și frunze de pătrunjel verde.

Salată asortată

Ingrediente: 2 ardei grași (unul verde, unul galben), două roșii, 2 morcovi, 150 grame fasole verde (din conservă), o legătură de ceapă verde, 100 gr ciuperci (din conservă), un castravete verde, 200 gr maioneză, 1-2 lingurițe zeamă de lămâie, o legătură de mărar verde și tarhon, sare și piper.

Mod de preparare: Se curăță ardeii de cotoare și seminte și se taie fășii subțiri. Roșiile se spală, se îndepărtează codițele și căpăcelele verzi și se taie felii subțiri. Morcovul și castravetele se curăță de coajă și se dau prin răzătoarea cu găuri mari. Fasolea verde și mazărea se lasă câteva minute într-o sită ca să se scurgă bine. Ceapa se curăță, se spală și se taie bucățele. Ciupercile se scurg bine și se taie felii. Se amestecă totul cu sosul preparat din maioneză, zeamă de lămâie, verdeață tocată mărunț, puțină apă rece, sare și piper. Se pune salata pe un platou, pe care au fost așezate de jur-împrejur frunze de salată verde și se decorează cu felii de ardei gras, felii de roșii, măsline etc.

Violete de Parma

Violetele de Parma, sau violetele africane, cum li se mai spune, sunt unele dintre cele mai îndrăgite flori de interior. Înfloresc timp îndelungat, au o perioadă de pauză de doar două-trei luni pe an, au o varietate relativ mare de culori și nici nu sunt foarte pretențioase.

Îngrijire

Principala și cea mai importantă regulă: se țin la fereastră dinspre vest, nord-vest. Spre sud ori est nici să nu vă gândiți să le puneți, căci le pierdeți. Se găesc în mai toate florăriile, la prețuri acceptabile și în diverse culori, în special mov, lila, mov închis, grenă, roz, albe. Odată ajunși cu ele acasă, e bine să le mutați într-un ghiveci ceva mai mare, cu un diametru de 15-20 cm și neapărat cu tăviță dedesubt. Nu sunt pretențioase la mutarea în alt ghiveci, deci nu vă faceți probleme să le mutați, chiar dacă au flori și boboci. Nu se udă prea des, moderat, pe deasupra, aveți grijă să nu udați frunzele, care din cauza apei se pătează. Pe măsură ce florile se ofilesc, se îndepărtează, la fel ca și frunzele moarte. Odată la doi ani e bine să le schimbați pământul. Nu e așa greu, având în vedere că ghiveciul în care stau e destul de mic. Primăvara, timp de o lună, e bine să le administrați îngrășământ, odată cu apa de udat, săptămânal. Se folosește de obicei Substral, îngrășământ pentru înflorire. De asemenea, pentru a asigura o înflorire optimă, e bine să răriți frunzele din mijloc, pentru a da voie luminii să pătrundă, favorizând astfel apariția bobocilor. Aceste frunze le veți îndepărta cu grijă, folosind o forfecuță.

Înmulțire

Este foarte simplă înmulțirea prin separarea plantei. O să observați la plantele mai bătrâne că la un moment dat se separă în două, ca și când ar fi două în același ghiveci. Este timpul

să le separați. O scoateți din ghiveci, curățați ușor rădăcina de pământ, ca să vedeți ce faceți acolo și cu un cuțit bun, tăiați în două tulpina, având grijă să separați și rădăcina. Se replantează

imediat în două ghivece diferite, nu înainte de a turna apă în pământ, atât cât să fie reavă. Vor crește în continuare ca și când nimic nu li s-a întâmplat. Această despărțire este absolut necesară pentru că dacă n-o faceți, se vor aglomera în același ghiveci și treptat-treptat se vor sufoca și vor sucumba!

imediat în două ghivece diferite, nu înainte de a turna apă în pământ, atât cât să fie reavă. Vor crește în continuare ca și când nimic nu li s-a întâmplat. Această despărțire este absolut necesară pentru că dacă n-o faceți, se vor aglomera în același ghiveci și treptat-treptat se vor sufoca și vor sucumba!

O altă metodă de a le înmulți este prin frunze. Tăiem frunzele de la planta pe care vrem s-o înmulțim, cât mai aproape de rădăcină, adică să fie cât mai lungi, pe care le punem într-un pământ. Durează cam 2 luni să facă rădăcini (mustăți albe). Nu le plantăm atunci, doar cu mustățile alea albe, așteptăm să facă și frunzulițe, mai măricele. Abia atunci le punem în pământ, într-un ghiveci cât mai mic la început, pe care îl vom schimba cu unul mai mare când planta mai crește. Punem rădăcina în pământ (pe care îl udăm înainte în locul plantării), lăsând afară frunzulițele și frunza-mamă. Se udă câte puțin, la două zile. Aveți grijă să nu bălătească apa, căci vor putrezi și atunci o luăm iar de la capăt. Apropo de pahar, apa se evaporă, deci completați când vedeți că scade, astfel încât frunzulițele în formare să fie mereu sub apă. Când vedeți că frunzele noi au crescut destul de mult, puteți tăia frunza-mamă, care de-acuma arată nașpa, plus că nu mai e bună de nimic, ea și-a făcut datoria. De acum violeta cea mică e pe picioarele ei și o să vedeți ce repede va crește și va înflori.

Regulile de aur ale bunicii

despre unele trucuri cu efect garantat pentru a reuși mâncărurile

- Ceapa folosită pentru salate își pierde iuteala dacă înainte de a prepara salata, se taie sub formă de peștișori și se freacă cu puțină sare.
- Sarea în salate se pune înainte de a adăuga uleiul deoarece sarea nu se dizolvă în ulei.
- Pentru mâncarea de varză, aceleași rețetă, se freacă cu puțină sare pentru a fi mai fragedă.
- Conopida își va păstra culoarea albă dacă în apa care fierbe se pune o linguriță de sare. Pentru a îndepărta insectele din conopida, înainte de fierbere se ține circa o oră în apă rece.

- Pastele făinoase nu se prind de fundul vasului dacă în timpul fierberii se adaugă puțină sare.
- Când se fierb legumele proaspete sarea se pune întotdeauna la început, pentru a nu-și pierde vitaminele și sărurile minerale. Legumele verzi se fierb în vase descoperite, în acest fel păstrându-și culoarea. La legumele uscate sarea se pune cu câteva minute înainte de a fi gata fierte, pentru a nu se întări.
- Friptura nu se sărează înainte de a fi pusă pe grătar, pentru că substanțele nutritive din ea, sub influența sării se elimină.

Pentru creșterea efectivă a ciupercilor aveți nevoie de un spațiu închis care poate fi un subsol, clădire veche, magazie, depozit, grajd, garaj, seră sau șopron. Sub nici o formă să nu creșteți ciuperci într-un spațiu locuibil deoarece spori emană de ciuperci sunt dăunători plămânilor cauzând probleme de respirație. Spațiul, în mod ideal, ar trebui să fie dotat cu ventilatoare plasate la nivelul culturii de ciuperci. Altfel asigurați niște aerisiri manevrabile, niște mici ferestre, care totuși să nu facă curent la nivelul culturii. Deasemenea ar trebui să

25-30 cm și înălțime de 70 cm. În acești saci se va plasa compostul în straturi de 10-12 cm peste care se va presăra miceliu. Peste ultimul strat nu se va presăra miceliu. Nu lăsați aer în saci atât printre compost cât și în partea deasupra sacului. Pentru asta tastați compostul cu o baterie ușoară cu palma. Pentru saci cu dimensiunile amintite se vor pune cam 15-18 kg de compost printre care se va presăra 0,5 - 0,75 kg miceliu. După umplerea sacilor se vor perfora cu niște găuri de un diametru de 10-12 mm la distanțe de 12-15 cm între găuri. Fundul sacului se va perfora cu niște

Amenajarea spațiului pentru creșterea ciupercilor

aveți acces la o sursă de apă în interiorul încăperii sau în apropiere. Încăperea ar trebui să poată fi dezinfectată termic sau chimic în mod periodic.

În plus spațiul ales ar trebui să fie dotat cu o izolare termică ridicată, adică să nu permită variații de temperatură mai mari de 2-3 grade C între zi și noapte. Pentru o bună izolare termică asigurați-vă că aveți fie perne de aer între plafon și acoperiș, fie o cameră tampon la intrare, fie tapetați pe exterior cu un strat izolator de polistiren, vată minerală sau un strat de paie sau trestie. Aceste metode de izolare asigură un ciclu, maxim două cicluri de ciuperci pe an. Pentru o producție de 3 cicluri pe an ar trebui să asigurați o ventilare permanentă cu aer cald.

Însămânțarea compostului cu miceliu

După introducerea compostului în local se va lăsa 24-48 ore pentru a se răci. Temperatura în interiorul compostului nu trebuie să depășească temperatura camerei. Pentru o răcire mai grabnică puteți să amestecați compostul cu mâna sau cu furca.

Aranjarea compostului în încăpere poate fi făcută în două moduri. Prima metodă ar fi să așezați compostul pe niște rafturi astfel încât să repartizați uniform pe un metru pătrat cam 100 kg compost. Pentru a însămânța compostul aveți nevoie cam de 0,7-1 kg miceliu la 100 kg compost. Jumătate din cantitatea miceliului o împrăștiți uniform deasupra stratului de compost și apoi "săpați" cu mâna compostul, adică faceți mici întoarceri a compostului astfel încât miceliul să cadă în interior. Mai presărați o dată miceliu deasupra stratului și mai "săpați" o dată, de data asta până la fundul stratului. Se tasează ușor stratul și se nivelează, apoi mai împrăștiți puțin miceliu de control deasupra. Stratul de compost cu miceliu înăuntru se va acoperi cu o mixtură din 50% pământ de țelină, 17% nisip, 33% praf de cărbune.

O altă metodă de a aranja compostul este să îl puneți în pungi de polietilenă de 0.05-0.1 mm grosime cu diametru de

găuri mici pentru a facilita evacuarea apei în surplus.

După însămânțare temperatura în spațiu trebuie să fie 20-24 grade C pentru a realiza incubarea miceliului. Diferențele dintre zi și noapte să nu fie mai mari de 3-4 grade C.

Creșterea și recoltarea ciupercilor

Odată compostul însămânțat și menținute condițiile de mediu, după 10-15 zile ar trebui să vedeți mici inele albe de miceliu care ies la suprafață. Peste alte câteva zile va începe recoltarea. În faza în care încep primele fructificații temperatura în încăpere trebuie să fie cea menționată la prezentarea fiecărei specii de ciuperci. Dacă nu este menținută temperatura în limitele accesibile speciei date atunci ciupercile apărute se înmoaie, pier, apar din ce în ce mai puține și într-un final se compromite întreaga cultură. Temperatura de fructificare trebuie menținută pe parcursul întregii perioade de fructificare. Umiditatea să fie 80-95%. În cazul în care ventilația este insuficientă piciorul ciupercii se alungește, pălăria se micșorează și se deschide prematur.

Deoarece compostul a fost prelucrat în mod clasic cu pasteurizare naturală pot apărea în cultură niște musculițe negre (Phorideae) care se vor combate cu Dimilin în concentrație de 0,15-0,2% sau Karate de 0,2%.

Pe perioada recoltării să aveți grijă să pliviți ciupercile bolnave cu vârful unui cuțit. Locul rămas liber se va acoperi cu mixtură de pământ de țelină, nisip și praf de cărbune în proporțiile amintite mai sus.

Perioada recoltării ține cam 40-45 zile, timp în care apar ciupercile în 5-6 valuri, fiecare val având 3-5 recoltări în interval de 2-3 zile.

Înainte de recoltare nu se fac stropiri. Momentul recoltării ciupercilor apare când voalul este destul de întins și nu a început să se rupă, iar mărimea pălăriei este maximă. O dată rupte ciupercile nu se păstrează mai mult de 4 zile la temperatura camerei.

- Aluaturile de orice fel vor fi mai pufoase dacă vor fi lăsate la rece timp de o oră.

- Ciorba de fasole verde sau uscată va fi mai aromată dacă i se adaugă o linguriță de zahăr.

- Mămăliga nu va mai face cocoș dacă, înainte de a pune mălaiul la fiert, îl stropiți cu apă rece.

- Salata de vinete va avea o savoare deosebită dacă încorporăm în ea usturoi în loc de ceapă.

- Mâncarea se face întotdeauna la foc mic (nu trebuie să "bolborosească"), în mâncare se amestecă întotdeauna cu lingura de lemn (nu de metal), iar supă ca să fie limpede trebuie să fiarbă descoperită și la foc mic.

- Zeama de varză murată, atunci când este folosită la acritul ciorbei, mai întâi se fierbe separat într-un vas cu o ceapă, se spumează, abia apoi adăugându-se la ciorbă.

- După ce se scurge prima apă de la fasole, se adaugă la fiert 2-3 căței de usturoi.

- La prepararea dulceturilor se folosesc numai vase emailate; pentru prepararea siropului, se pune zahărul să se dizolve în apă rece și numai după aceea se dă la fiert.

- Amestecat în salate, hreanul le va conferi acestora un gust deosebit.

Terapii cu pietre prețioase

Smaraldul

Piatră magnifică și foarte prețioasă, smaraldul este la origine un beriliu, din aceeași familie cu acvamarinul. Stimulator cerebral, smaraldul activează memoria, capacitatea de concentrare în timpul muncii și ușurează suferințele afective. Conform afirmațiilor lui Hildegard, călugărița germană, smaraldul este orgolios și solitar, el nu trebuie purtat împreună cu o altă piatră prețioasă, altfel își pierde puterea. Hildegard van Bingen: "Cel care suferă de inimă, de stomac sau de partea dreaptă a corpului să poarte asupra lui un smarald. Iar dacă aceste suferințe îl copleșesc și nu mai poate să scape de ele, să bage imediat un smarald în gură, pentru a-l umezi cu saliva sa. Apoi să se frece cu el în zonele bolnave și suferințele vor înceta".

Jaspul

Rudă bună cu agata, jaspul poate fi roșu sau negru, cu vinișoare zebrate. Cel mai activ este jaspul roșu, mai ales în stimularea funcțiilor sexuale. Jaspul întărește șarmul, latura seducătoare sau afectivă a celor care îl poartă. În calitatea ei de călugăriță, Hildegard nu vorbește nimic despre efectul sexual al jaspului, deși îi recomandă puterea de a încălzi sentimentele. Dar la loc de frunte, enumeră puterea lui vindecătoare în caz de surditate, reumatism, probleme cardiace sau renale. Piatră puternică, jaspul, are chiar capacitatea de a alunga spiritele rele în timpul nașterii.

Onixul

După părerea călugăriței germane, această piatră are numeroase recomandări: vederea care se opacizează, probleme legate de inimă, de stomac sau plămâni, ba chiar și de tristețe. Formată din straturi alternative negre și albe, se spune că onixul ar avea un efect echilibrant. Se folosește, deci, când vă simțiți ezitanți sau în perioade de convalescență. Dar pentru că acționează și asupra stărilor morale, contactul prelungit cu onixul nu este recomandat: risc de depresie sau mohoreală.

Safirul

Piatră superbă, albastră, între bleu deschis și bleumarin, indicațiile folosirii lui în litoterapie depind de intensitatea culorii: cu cât este mai intensă, cu atât piatra este mai eficientă.

Ea dezvoltă capacitățile creatoare, imaginația și facultățile extra-senzoriale. La un nivel mai pragmatic, safirul potolește durerile oculare, migrenele și nevralgiile. Are o influență pozitivă și asupra somnului. Pentru Hildegard, este o adevărată piatră a virtuților. Ea afirmă că safirul, montat pe un inel de aur, cu condiția să fie aur pur, câștigă în plus proprietăți benefice. Umezit cu salivă, poate să fie aplicat pe ochii bolnavi. Ținut câteva minute în gură, safirul vindecă reumatismul, furia și gelozia.

Topazul

Silicat de aluminiu translucid, topazul are cel mai des culoarea aurului. Există și alte nuanțe (roz, verde, translucid), dar Hildegard ia în considerare exclusiv piatra galbenă, pe care o numește "topaz imperial". Foarte dinamizant, topazul acționează direct asupra emoțiilor. Ceea ce face să fie considerat "piatra iubirii". De altfel, are o influență benefică și asupra sexualității. Este folosit în caz de oboseală nervoasă, circulație sanguină deficitară, slăbiciune generală sau lipsă de apetit. Hildegard, care consideră că este cea mai puternică dintre toate pietrele prețioase, recomandă topazul în multe boli: lepră, probleme hepatice, vedere slabă, febră, otrăvire.

Am considerat necesar să vă oferim, spre o înțelegere cât mai completă a rolului benefic al legumelor și fructelor în dieta noastră zilnică, și câteva date privind conținutul lor în vitamine și minerale, precum și efectele curative ale fiecărui fruct sau a fiecărei legume folosită la prepararea saladelor de crudități.

Varza – excelent răcoritor, dă vitalitate corpului și-l vitaminizează, îl mineralizează, fiind totodată și un laxativ ușor. Conține: vitaminele A, B, C și cupru.

Morcovul – foarte bun vitaminizant, stimulează creșterea la copii, mărește rezistența la infecții, mărește acuitatea vizuală. Conține: vitaminele A, B, oligoelemente și săruri minerale.

Ceapa – este un stimulent general al sistemului nervos, diuretic, antiseptic, hipoglicemiant, hipnotic. Conține: mangan, cupru, iod, sulf, fosfor etc.

Fasolea verde – este ușor digerabilă și un foarte bun vitaminizant și mineralizant. Conține: mangan, cupru, magneziu, potasiu, calciu etc.

Salata verde – foarte bun mineralizant, combate insomniile. Conține: vitaminele A, B, C, D, E, oligoelemente și săruri minerale (fier, calciu, fosfor, iod, magneziu, zinc, cupru, sodiu, clor, potasiu).

Țelina – mineralizant, vitaminizant, afrodisiac, tonic al sistemului nervos și muscular. Conține: vitaminele A, B, C, oligoelemente și săruri minerale (magneziu, mangan, fier, iod, cupru, sodiu, potasiu, calciu, fosfor).

Prazul – vitaminizant, mineralizant, antiseptic, laxativ. Conține: vitaminele B, C, oligoelemente, săruri minerale (fier, calciu, fosfor, magneziu, sodiu, potasiu, mangan, sulf, siliciu) și celuloză.

Legumele și conținutul lor (1)

Roșiile – vitaminizante și mineralizante. Conțin: vitaminele A, B, C, K, PP, glucide, oligoelemente și săruri minerale (calciu, fosfor, magneziu, sulf, zinc, cupru, fier, bor, iod).

Castravetele – un excelent răcoritor, febrifug, depurativ și diuretic. Conține: vitaminele A, B, C, săruri minerale, oligoelemente și săruri minerale (fier, calciu, fosfor, sodiu, potasiu, magneziu).

Mazărea – este bogată în vitamine, săruri minerale, amidon și zaharuri. Conține: vitaminele A, B, C, E și fosfor, fier, calciu, sodiu, potasiu, clor, sulf, magneziu.

Păpădia – are rol important în combaterea și tratarea anemiei, constipației, nevrozei etc. Conține: clorofilă, levuloză, acizi grași, ulei esențial, alcaloizi și oligoelemente, săruri minerale (fosfor, siliciu, sodiu, sulf, magneziu).

Pătrunjelul – este foarte bogat în vitamina C (de patru ori mai bogat decât portocala și varza) și în săruri minerale. Conține: vitaminele A, B, C, oligoelemente și săruri minerale (fier, calciu, fosfor, magneziu, sodiu, potasiu, iod, cupru, mangan, sulf).

Mărarul – ca și pătrunjelul, tarhonul și frunzele de țelină, sunt foarte bogate în vita-

mine și minerale și nu trebuie să lipsească din salatele de crudități, fie că sunt folosite la preparare, fie pentru decorare.

Usturoiul – tonic vascular, hipotensor, vermifug, fortifiant, diuretic, laxativ. Conține: vitaminele B, C, oligoelemente și săruri minerale (calciu, magneziu, brom, iod, zinc).

Chimenul – stimulent al funcțiilor gastrice, diuretic, vermifug, carminativ.

Coriandru – carminativ, tonic, sedativ, vermifug, stimulent al funcțiilor gastrice și biliare.

Tarhonul – stimulează digestia, apetitul, bun diuretic, conține minerale și vitamine. Busuiocul – carminativ, spasmodic, sedativ, antimigrenos, diuretic, stimulează funcțiile gastrice.

Alte ingrediente:

Iaurtul și smântâna – conțin: vitaminele A, B, C, D, proteine, glucide și lipide.

Telemeaua – conține vitaminele A, B, C, D, proteine, glucide, lipide.

Cașcavalul, parmezanul – produse cu valoare energetică ridicată.

Maioneza – (gălbenuș de ou și de ulei vegetal) conține: proteine, lipide, substanțe minerale, vitaminele A, B1, B2, B6, B12, D, E, K, PP.

Tărâțe de grâu – săruri minerale (calciu, fosfor, fier etc.) fiind un bun remineralizant, tonic, laxativ.

Germenii de grâu – conținut ridicat în săruri minerale, este un excelent tonic general, remineralizant și stimulent al funcțiilor stomacului, ficatului și rinichilor.

(din Salate de legume și fructe de F.Pavel)

Mămăliga – aliment și medicament

Banala mămligiță poate deveni un medicament folositor în tratarea răcelilor și a pietrelor la fiere. Mălaiul este un înlocuitor de nădejde al produselor de panificație, numit de specialiști „prietenul intestinului subțire”. Disprețuit pe nedrept, acest medicament tradițional aduce numai beneficii atât omului sănătos, cât și celui care suferă de boli grave.

De ajutor ficatului și intestinelor

Fierturile de porumb au fost apreciate încă din vremea lui Columb, dar, ulterior, au ajuns să fie considerate hrana săracilor. Studiile recente au scos în evidență faptul că media de viață a triburilor amerindiene care se hrăneau cu porumb crud sau fiert era mult mai mare decât a altor comunități învecinate, cărora le lipsea din dietă acest aliment. Recent, s-a descoperit prezența în boabele de porumb a unor substanțe derivate ale acizilor arahidic și palmitic, extrem de importante pentru sănătatea organismului. Acești acizi se absorb în intestin cu mare ușurință, fără a suferi transformări chimice decât în proporție de 22-28%. Ajunși în sânge, se transformă în hidroxiacizi care vor purifica sângele de unele substanțe toxice. Efectul detoxifiant al substanțelor din porumb ușurează efortul ficatului de neutralizare a substanțelor toxice, reducând considerabil riscul la insuficiențe și ciroze hepatice. La populațiile unde se consumă zilnic terci de mălai, incidența bolilor hepatice este de 10 ori mai mică, iar copiii au o dezvoltare mai bună.

Ne ajută să trăim mai mult

Cercetătorii endocrinologi consideră că un consum zilnic de mămligiță scade cu 60% riscul de boli psihice generate de disfuncții tiroidiene. De asemenea, consumul de mămligiță reglează concentrația de glucoză în sânge, fiind de folos diabeticilor. Reduce cantitatea de colesterol din sânge, scăzând astfel riscul de ateroscleroză și, implicit, de infarct. Mai mult, banala mămligiță revitalizează funcțiile sexuale, în special feminine. De asemenea, consumul de mămligiță este răspunzător și de longevitate. Multă lume crede că mămligiță îngrășă. Ei bine, mămligița moale are de

patru ori mai puține calorii față de pâine. Iar mămligița vârtoasă are jumătate din caloriiile pâinii. Încă din cele mai vechi timpuri, românii au folosit mămligița ca leac.

Cataplasme aplicate pe piept

Tratamentele pe care ni le făceau bunicile noastre în copilărie ne vindecau și ne fereau de utilizarea abuzivă a antibioticelor. Mămăliga era la loc de cinste printre leacurile

presărată cu tămăie fin pisată, așa cum se pune sare pe o felie de pâine cu unt. Se aplică fierbințe, cât suportă pielea, și se acoperă cu un obiect de lână, pentru a menține temperatura locală ridicată. Tratamentul se face în fiecare seară și se ține până se răcește mămligița. Mămăliguța e utilă și celor care suferă de obezitate, deoarece acest aliment conferă o senzație de sațietate extrem de rapidă, datorită fibrelor alimentare din compoziția sa. Studiile de specialitate au

arătat că la persoanele care consumă regulat porumb, anumite probleme generate de hipotirodie, cum ar fi îngrășarea, somnolența, lipsa de tonus fizic și mental, sunt reduse considerabil. Gastrita hiperacidă și ulcerul sunt ameliorate de consumul de mămligiță caldă în loc de pâine, mălaiul având, pe lângă efectul de reducere a acidității, și o acțiune ușor calmantă, sedativă.

De la mămligiță, la terci și bulz

În mod tradițional, mălaiul se poate prepara în multe feluri: turtă în spuză, mălai în țest (mălaias), mălai în tavă, terci, păsat, bulz, chitac, cocârțau. Porumbul ca atare se mai mănâncă și fiert (în oală), fript (la spuză) sau făcut floricele (la tigiie). Mămăliga e și ea de două feluri: prăjită și fiartă. Pe cea prăjită o mănâncă mai mult orășenii și se prepară punând mălai puțin câte puțin în apă sărată fierbințe, așa încât mămligița să fiarbă în mod egal toată. Fierberea durează mai puțin decât la mămligița vârtoasă, preferată mai mult la țară. În acest caz, mălaiul se pune tot dintr-o dată în apă sărată, se lasă să fiarbă până încearcă de mai multe ori să dea în foc, ca laptele. Atunci, se sparge cu făcălețul. La sate, mămligița vârtoasă nu se taie cu cuțitul, ci cu sfoară. Tercul de mălai nu e altceva decât mămligiță pe jumătate lichidă, pe care o mănăncă copiii cu plăcere cu felii de brânză sau zeamă de prune. Păsatul este tot un fel de terci, însă mălaiul din care e făcut e mai grunjos, mai mare și mai tare la fir. Cocoloșul sau bulzul se face din brânză învelită în mămligiță și coaptă apoi pe cărbuni. În unele locuri, mălaiul se amestecă cu dovleac fiert.

Pagini organizate după Formula AS și alte surse de Paraschiva MĂMLIGĂ

Știați că?

- 100 gr făină de porumb are 351 calorii, 100 gr de pufuleți au 520 calorii.
- Mămăliga se taie perfect dacă lama cuțitului se umezește cu apă.
- Mămăliga nu mai face cocoloșe dacă înainte de a pune mălaiul la fiert îl stropiți cu apă rece.
- Zahărul vanilat poate fi secretul mămăligii perfecte.
- Mămăliga nu îngrășă, dar combinată cu smântână și brânză grasă, efectul va fi același ca în cazul unei cine copioase. În curele de slăbire, se recomandă iaurtul și brânza de vaci.

vechi. Pentru durere în gât și răceală, se pun pe o tablă încinsă două linguri de mălai și se stă cu nasul deasupra fumului produs, amestecând continuu. În plus, se bea seara înainte de culcare un terci, ca o mămligiță subțire, în care se pune o bucăciță de unt. A doua zi, vă veți simți infinit mai bine. În popor, unul din adjuvantele cu o eficiență incredibilă în pneumonie este tot faimoasa mămligiță. Se lasă să se răcească, cât poate suporta pielea, după care se întinde pe zona pieptului într-un strat de două degete pe torace și se ține 15 minute, după care se înlătură, iar pielea se șterge cu un tampon înmuiat în spirt camforat. Cataplasma cu mămligiță caldă e bună și în bronșite, gripă, tuse cronicizată. Aceeași aplicație se face în zona rinichilor pentru tratarea colicilor renale și a nefritelor, pe zona inferioară a abdomenului, ca remediu rapid pentru anexite și cistite.

De folos și în obezitate

Pentru urcior: se pune mămligița caldă pe pleoape, schimbând-o cât se poate de des. În caz de lipom, se poate face un tratament cu cataplasme cu mămligiță tare. Se pune un strat de 3-4 cm pe locul lipomului, având grijă ca partea care vine în contact cu pielea să fie

Clubul dietelor de slăbit

Dieta daneză este una dintre cele mai celebre cure de slăbire. Faime ei este dată de faptul că promite o semnificativă scădere în greutate, între 7 și 14 kilograme, într-un timp relativ scurt (extrem de scurt, raportat la numărul estimat de kilograme pierdute). Însă veștile bune asociate cu dieta daneză nu se opresc aici! Așanumita "cură de slăbire daneză" aduce cu sine și o modificare a metabolismului, ce influențează în bine evoluția ulterioară din punctul de vedere al greutății corporale a persoanelor ce urmează acest regim de slăbit.

Dieta daneză se bazează pe o alimentație bine stabilită. Pe parcursul celor două săptămâni de regim (mai exact, 13 zile), persoanele care-l urmează trebuie să mănânce conform programului, respectând întocmai tipurile de alimente incluse, dar și cantitățile specificate. În cele ce urmează, vă vom prezenta dieta daneză, conținând în detaliu meniurile pentru fiecare zi de regim:

Ziua 1

- mic-dejun: o ceașcă de cafea îndulcită cu un cub de zahăr
- prânz: 2 ouă fierte tari + 400 gr spanac + 1 roșie
- cină: 200 gr friptură de vită + 1 salată cu ulei și zeamă de lămâie

Ziua 2

- mic-dejun: o ceașcă de cafea îndulcită cu un cub de zahăr
- prânz: 250 gr șuncă presată + un pahar de iaurt natural
- cină: 200 gr friptură de vită + 1 salată cu ulei și zeamă de lămâie

Dieta daneză

Ziua 3

- mic-dejun: o ceașcă de cafea îndulcită cu un cub de zahăr și o felie de pâine prăjită
- prânz: 2 ouă fierte tari + 1 felie șuncă presată + 1 salată
- cină: telină fiartă + 1 roșie + 1 fruct proaspăt (măr, pară, portocală)

Ziua 4

- mic-dejun: o ceașcă de cafea îndulcită cu un cub de zahăr și o felie de pâine prăjită
- prânz: 200 ml suc de portocale + un pahar de iaurt natural
- cină: 1 ou fiert tare + 1 morcov ras + 250 gr brânză de vaci

Ziua 5

- mic-dejun: 1 morcov ras
- prânz: 200 gr cod fiert cu zeamă de lămâie + 1 linguriță unt
- cină: 200 gr friptură de vită + 1 țelină rasă

Ziua 6

- mic-dejun: o ceașcă de cafea îndulcită cu un cub de zahăr și o felie de pâine prăjită
- prânz: 2 ouă fierte tari + 1 morcov mare ras
- cină: 1/2 pui + 1 salată cu ulei și zeamă de lămâie

Ziua 7

- mic-dejun: 1 ceașcă de ceai fără zahăr
- prânz: se va sări peste masa de prânz
- cină: 200 gr cotlet de miel + 1 măr

Ziua 8

- mic-dejun: o ceașcă de cafea îndulcită cu un cub de zahăr
- prânz: 2 ouă fierte tari + 400 gr spanac + 1 roșie
- cină: 200 gr friptură de vită + 1 salată cu ulei și zeamă de lămâie

Ziua 9

- mic-dejun: o ceașcă de cafea îndulcită cu un cub de zahăr
- prânz: 250 gr șuncă presată + un pahar de iaurt natural
- cină: 250 gr friptură de vită + 1 salată cu ulei și zeamă de lămâie

Ziua 10

- mic-dejun: o ceașcă de cafea îndulcită cu un cub de zahăr și o felie de pâine prăjită
- prânz: 2 ouă fierte tari + 1 felie șuncă + 1 salată
- cină: 1 țelină fiartă + 1 roșie + 1 fruct proaspăt (măr, pară, portocală)

Ziua 11

- mic-dejun: o ceașcă de cafea îndulcită cu un cub de zahăr și o felie de pâine prăjită
- prânz: 200 ml suc de portocale + un pahar de iaurt natural
- cină: 1 ou fiert tare + 1 morcov ras + 250 gr brânză de vaci

Ziua 12

- mic-dejun: 1 morcov ras
- prânz: 200 gr cod fiert cu zeamă de lămâie + 1 linguriță unt
- cină: 250 gr friptură de vită + 1 țelină rasă

Ziua 13

- mic-dejun: o ceașcă de cafea îndulcită cu un cub de zahăr și o felie de pâine prăjită
- prânz: 2 ouă fierte tari + 1 morcov ras
- cină: 250 gr pui + 1 salată cu ulei și zeamă de lămâie

Notă: Nu este permis consumul niciunui aliment în afara celor de pe listă! De asemenea, consumul de alcool sau sucuri (chiar și cu îndulcitori) este total interzis. Consumul a cel puțin 2 litri de apă plată zilnic este recomandat.

Tendințe de machiaj pentru iarna 2012

Machiaj în tonuri vibrante și extravagante sau nude - diafan și natural - minimalist? Marile case de modă au pariat pe amândouă variante în noul sezon! Tendințele în machiaj pentru toamnă/iarnă 2011-2012 ne oferă o paletă de stiluri contrastante.

Există însă câteva elemente predominante care joacă rolurile principale în noile tendințe în machiaj pentru toamnă/iarnă 2011-2012:

1. tenul mat, delicat și luminos cu irizații reci ca de gheață (frosty), care este ideal în combinație cu folosirea unui ruj în tonuri închise, misterioase;

2. portocaliul care este culoarea regină a colecțiilor de machiaj și care se recomandă deopotrivă atât în machiajul ochilor, pomeților, cât și al buzelor;

3. sprâncenele cât mai natural pensate pentru un aspect tineresc;

4. buzele mate, fie ele machiate în tonuri naturale, nude sau în tonuri îndrăznețe; nu sunt excluse nici glossurile ori rujurile lucioase pentru cine le adora!

Machiajul buzelor

Rubiniul maiestuos sau vișiniul elegant, aubergine luxuriant, fucsia seducătoare, roșu ocră sau pasional sunt nuanțele bogate, desăvârșite, dar mate - care ne răsfăț și în această iarnă buzele.

Machiajul ochilor

Aduce o ofertă intrigantă și, totodată, destul de flexibilă. Mai mult ca niciodată, pentru noul sezon s-a creat un festin al culorilor pentru toate gusturile: se poartă deopotrivă farduri în tonuri inspirate din culorile zilei, ale soarelui și pământului: alb irizant, auriu strălucitor, galben luminos, portocaliul în toate nuanțele posibile de la cele mai deschise până la cele mai închise, kaki, nuanțe senzuale de maro dintre cele mai variate, iar la polul opus

avem culori intense, senzuale care ne duc cu gândul la tainele nopții și cerul înstelat. Gri-ul antracit sau fumuriu, tonurile intense de albastru, dar și cele de prună sunt câteva din culorile ce-ți oferă posibilitatea să-ți creezi un machiaj de seară luxuriant.

Texturile sunt extrem de ofertante: fie că preferi mate pentru un machiaj de zi, satinat ori din pulbere metalizată pentru seară, toate sunt la modă!

Pomeții

Joacă dublu rol în noile colecții de machiaj:

1. vizibil machiați pentru un aspect natural - minimalist în tonuri de roz intens ori portocaliu, de preferat în texturi mate sau cel mult satinat pentru un plus de prospețime;

2. discret sau aproape inexistent machiați pentru un look dramatic.

În cadrul prezentărilor de modă recent lansate de celebri creatori de modă din întreaga lume, s-au abordat stilurile de machiaj din cele mai variate: umbre intense și neglijent finite ce conferă un look avangardist, linii precise de eyeliner pe o pleoapă naturală ideală unui stil clasic, dar și machiaj nude, monocromatic în tonuri suave de piersică, bej-portocaliu și chiar roz.

Însă cel mai abordat machiaj a adus în prim plan un look dramatic: gene rimelate din abundență, atât cele superioare, cât și cele inferioare, pomeți diafani și buze rujate intens în tonuri de roșu-portocaliu, vișină coaptă sau prună.

Un look nu este complet fără o manichiură impecabilă. Unghiile sunt și ele răsfățate mai mult ca niciodată! Iarna 2012 aduce culori din cele mai elegante, dar și extravagante în machiajul unghiilor, cu texturi satinat, dar și metalizate: albastru cobalt, verde smarald, kaki-auriu, gri antracit sau nuanțe de cafe-au-lait, ele domină cu succes colecțiile de machiaj din acest sezon.

Întâmplări adevărate

Nistrul ne-a salvat de la moarte...

Citesc cu nesaț poveștile înmănunchate sub rubrica de mai sus - povești de viață, sincere, trăite, durute, dezghiocote în detalii, cu un final frumos, optimist, iar deseori, tragic sau chiar comic. Uneori incredibile, venite parcă din altă lume. Ceea ce am să vă povestesc eu, sunt povești care dor, mai ales că ele mi-au marcat întreaga copilărie.

Aveam pe atunci 6-7 anișori, vârsta cea mai nevinovată, cea mai frumoasă, tocmai bună de a descoperi lumea, a lega buchiile grămjoară, a face năzbătii... N-am avut noroc de o copilărie liniștită, chiar dacă părinții și-au dorit din tot sufletul să ne-o ofere. Nu din vina lor - am fost copiii foametei și ai războiului. Pe ecranul memoriei incontinuu rulează acei ani groaznici, plini de lipsuri, durere, boli... Acea rană, sfredelită parcă de un cuțit, tocmai în adâncul sufletului, nu se va cicatriza niciodată în memoria generației de atunci.

Mă bucur nespun de mult pentru copiii de astăzi care sunt asigurați cu de toate - carte, hrană, haine și mă amărăsc când văd că unii nu știu să prețuiască efortul părinților. Chiar dacă am fost săraci lipiți pământului, am mulțumit lui Dumnezeu pentru bucuria de a trăi fiecare zi, fiecare clipă.

Îl văd aievea pe bunul meu părinte, Nichita, care se întorsese din război cu

o contuzie (care-l-a și pus în mormânt), urcând pe vremea foametei în podul casei bunicii Ana și scormonind în borțile de șoareci în speranță că găsește niscai boabe ori crupe. Cu inima strânsă de durere, aduna într-un colț de buzunar ceva crupe-tărățe, pe care i le aducea mamei. Ea le amesteca cu lobodă, stevie, grăușor, urzici și alte verdețuri și ne opărea o fiurtură rară (numită jeandă), că nu știai cu ce s-o mănânci - cu lingura ori s-o sorbi ca pe apă. Ne tolăneam pe burta lipită de coastele spatelor (că asta eram, numai piele și os!) și sorbeam până ne ridicam puțin de la nivelul "lejanței". După acea masă "pompoasă" mama ne privea cu lacrimi în ochi, apoi se uita la icoana din ungherul camerei și zicea parcă cerându-și iertare de la Bunul Dumnezeu: "Of, Doamne, Doamne! E greu azi pentru copii și bătrâni, dar ce să mai zicem, noi, mamele, care legăm tei de curmei?..."

Tot în acea vreme de mare cumpănă malul Nistrului era asediat de o mulțime de căruțe și "bidărți", însoțite de bătrâni, mame cu prunci în brațe și copii umflați de foame. Clocotea apa în Nistru de mulțimea oamenilor dezbrăcați, care se afundau pentru a scoate din nămol acea scoică multăvânită, băloasă și puturoasă, pe care o mâncau așa crudă.

Îmi amintesc un episod de răs și de plâns. Tămăn când moș Pricoche Leșan, consăteanul meu, se apucă de nas și scufundându-se sub apă,

întorcând fundul gol spre drum, iaca îl vede secretara de la comitetul de partid Vertiujeni Maria Marcovna Pșenicinaia, care tocmai venea cu niște "upolnoci" în control la sovietul sătesc Napadova. În momentul când moș Pricoche scoase o coșcogemite scoică și bucuros, nevoie mare, dădu s-o desfacă, o auzi pe secretară apostrofându-l: "Cac tebe ne stădno, celovec?". Iar moșul Pricoche, neștiind bine limba fraților, unde o trânteste: "Stărno, stărno, da asta (arătând spre gură) ceri di crăpăt!". Și fără pic de scrupule, o dezghiocă repezător și o aruncă pe gătiță. Noi, copiii, alergam în urma trăsorii, să vedem ce indicații mai dă secretara.

În mintea mea dau năvală și alte epizoade triste din anii foametei. Familia noastră trăia gard în gard cu casa președintelui sovietului sătesc Andrei Fiodorovici Tarnovschi, venit și căsătorit la noi din s.Cuzmin, Transnistria de astăzi. Aproape în fiecare zi la prânz, sub un dud rotat, se întindea o masă ce scârțâia sub "povara" bunătăților pentru împuterniciții de la raion. Toate produsele erau luate de la gura noastră, prin colectare de la populație - ouă, carne, lapte, brânză și altele. Eu cu surioara mea Maria, culcați pe burta priveam prin gardul de nuiele ce se petrece în curte. Ne lăsa gura apă, când vedeam acea mămăligă galbenă și rotundă ca un soare, cum se rupea în bucăți, întingându-se în jumări și brânză, apoi cum se înfulecau

lacom lostopenele de carne din răci-turi. Plângeam, înghițind în sec, lîngându-ne mâinile de lacrimile amare, imaginându-ne că sunt picături de grăsime. Iar ei, „upolnoci”, cu cefele groase și mutrele roșii de gradele din paharele date peste cap, le ridicau în slăvi pe gazde, răsplătindu-le cu câte un „cracoviac” sau cu o pupătură de om beat.

După ce pleca alaiul de venetici, mătușa Mărioara îl striga pe Leonaș, fiul lor, care fugise de la FZO (cu ajutorul tatălui-președinte) și stătea zile întregi tolănit în fânul din podul unei căsoaie, trăgând scara după el. Pentru Leonte mamă-sa pregătea o altă mămăligă, pe masă apărea și sfânta pâinică. Priveam în continuare cu jind cum Leonaș înghite fără mare efort acele bucate. După ce își pune la cale burta, avea chef de distracții. Cu labele sale de urs, dar destul de îndemănat, modela din mămăligă, jumări și brânză „ursuleți”(cocoloși) și dând la o parte nuielele din gard, îi ducea la gura căscată și plină de salivă a surioarei mele, apoi cu un „nechezat” satisfăcut și veninos, o înghitea tot el. Iar sora mea, care deja se vedea sătulă, începea să plângă amar...

A trecut un car de vreme de atunci, dar calvarul foametei ne întunecă și azi amintirea acelor ani de copilărie. Mulți au plecat în lumea celor drepti, unii sunt peste hotare în căutarea unei hrinci de pâine, iar cei rămași la vatră sunt bătrâni, bolnavi și neputincioși. Poezia „Veniți, prieteni dragi, ai foametei” o dedic celor, care ne-au părăsit, care mai țin în memorie groaznicii ani ai foametei:

Prieteni dragi, din vremea foamei,
Pe unde-ați fi, cum mai trăiți.
Căci s-au cernut prin ceață anii,
Și noi suntem îmbătrâniți.

Amurgul amintirii doare,
Când vine din apusul mut.
Deatăt cu dor vă scriu scrisoare,
Chemându-vă din zări și lut.

Prieteni dragi, din vremea foamei,
Vă amintiți de cel infern,
Când așteptam la sânul mamei
Un strop din laptele matern.

Dar sănii mamelor secase
Hrăniți cu lobodă și știr,
Iar noi sugeam din țâță - iască
Să nu ne-groape moartea-n cimitir.

Sau v-amintiți cum Nistru-n valuri
Hrănit-ne-a cu scoica din nămol.
Să-nădușim cel hâu de foame
Și ghiorăitul mațului cel gol.

Vă amintiți de poduri măturate
De ultima nădejde - bob.
Să nu mâncăm pe săturate,
Ca alți copii născuți pe-aceiași glob.

Nicicând nu vom uita cea foame,
Organizată care-a fost.
Nu vom uita în veci, O, Doamne!
Așa lungimi de negru post.

Veniți, prieteni dragi ai foamei,
În cimitirul bunilor părinți.
Să-i pomenim pe ei și cei de-o seamă,
Care de foame-au fost striviți.

Andrei CIOMĂZGĂ,
s. Napadova, Florești

Permisul auto

Dumnezeu, iubindu-mă, mă tot pune la felurile încercări ca să nu mă plictisesc. Așa a fost și cu șoferia. Ne-am luat și noi mașină. Atunci mi-a zis soția că ar fi bine să-mi iau permis și eu, că cine știe, s-ar putea să fie nevoie vreodată să șofez. Pentru mine, lucrul ăsta a venit prea târziu, și m-am dus la prima lecție de șoferie cu emoții de licean, la un PECO, unde trebuia să mă întâlnesc cu instructorul. Tremuram rău pe marginea trotuarului, ca la bacalaureat, și îl așteptam. Cel mai bun lucru era că omul nu mă cunoștea.

A venit cu o Dacia de pe vremea lui Ceaușescu, căreia, când i-a pus o frână, chiar în fața mea, i-au sărit șuruburile pe jos. Le-a adunat tacticos și le-a pus la locul lor, ignorându-mă. Era mecanicul absolut, la întâlnirea cu imbecilul absolut.

Locul mortului

Nea Ilie era plin de vaselină și avea un fes slinos pe cap. M-a citit din prima, și-a dat seama cu cine are de-a face. Dacă m-ar fi cunoscut, mi-ar fi spus: «Vai, maestre, ce onorat sunt să vă fiu eu instructor!» Când mi-a zis, fără să se uite la mine: «Bă, asta e cheia!», am înghețat. «Fii atent, a continuat el, ambreiajul este tata, frâna este mama, iar accelerația este copilul tâmpit care aleargă până ce dă cu capul în prima mașină.»

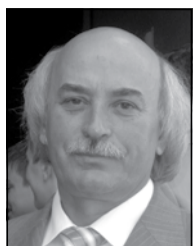
Absolut genial! Apoi îmi spune scurt: «Treci în locul meu!» Eu, speriat: «Lasă-mă, nene, că n-am mai pus în viața mea mâna pe așa ceva». El: «Bă, tu nu te-ai săturat să stai pe locul mortului și să te conducă toți tâmpiiții?» Și atunci m-am gândit să strig și eu la poporul român: «Popor român, nu te-ai săturat să stai pe locul mortului și să fii condus de toți tâmpiiții?» Era o adevărată resuscitare, domnule! Și îmi tot repeta: «Hai, hai, învață să conduci!» Ceea ce a urmat a fost incredibil. M-a scos direct în trafic. Și eu trebuia să am mâna pe volan, pe chei, pe schimbătorul de viteze, trebuia să mă uit în cele două oglinzi, dar și în ochii lui. «Unde te duci, măăă? Nu vezi unde mă bagi? O calci pe baba aia! Nu te uiți în spate? Vezi, băă, că intră ăla în tine!» Și m-a ținut așa, de înghețat și transpiram tot, două zile la rând! Nu mai eram sănătos! Nici un rol, în viața mea, nu m-a solicitat atât de mult, și nu m-a adus într-o asemenea stare. În a treia zi s-a liniștit de tot. Stătea bătrânul cu o mână pe volan și cu fesul pe ochi. Dormea, domnule! «Înseamnă că am început să conduc bine», mi-am zis.

Crucea Sfântului Andrei

Nu l-ați văzut pe Puric, disperatul, între Maestrul său care dormea și traficul din București. Și, târându-mă încet-încet, am trecut pe lângă un cimitir. Atunci Maestrul a deschis ochii: «Bă, vezi? Aici e o fostă elevă de-a mea!» Mie mi-a înghețat coloana vertebrală. «În cimitir?» «Păi da! Nu e singură, e cu soțul!» «Cum a ajuns acolo?» «Tot așa, bă, ca și tine, nu a oprit la Crucea Sfântului Andrei, aia pe unde trece trenul. Păi, băă, când vezi o cruce, nu te oprești să te închini? Treci ca animalul? Ce-o fi cu graba asta, că tot acolo ajungi!» Omul ăsta m-a creștinat pe mine, teologul lui pește. Avea dreptate! Când vezi Crucea Sfântului Andrei, te uiți în dreapta și nu crezi nici măcar în ăla de-ți face semn cu steagul, că e țara plină de proști.

Veți învăța să conduceți când veți ști să te ferești de proști, nu când veți ști legea!!!

Dan PURIC

Supărat că trebuie să-și întrerupă munca la portretul pe care voia să-l finiseze cât mai repede, „marele maestru” a intrat ca o furtună în clasa

unde lucrau noii săi ucenici, i-a cântărit din ochi și a utucit:

– Chiar crede cineva din voi că e capabil să devină pictor?

Majoritatea elevilor s-au sifonat și au rămas cu ochii în pământ. Doar unul, pipernicit și slab, a rezistat privirii lui și a răspuns:

– Eu cred.

– Poftim? s-a prefăcut că nu-l aude bine învățătorul său.

– Eu voi ajunge pictor...

Surprins de îndrăzneala lui, maestrul s-a oprit în fața șevaletului la care se chinuia copilul și s-a răstit la el:

– Pretinzi cumva că ceea ce faci aici este pictură?

Băiatul a rămas înțepenit de frică. Durerea pe care o simțea mereu în picioarele sale deformatate i s-a urcat în piept.

– Știi cum aș numi eu mazăgăleala asta a dumitale? a insistat maestrul. O adevărată porcărie!

I-a aruncat cuvintele răstit, cu ciudă, de parcă toată frustrarea sa ar fi fost cauzată de micul schilod din fața sa.

– Iată verdictul meu, a continuat învățătorul răspicat: nu ai talent! Nu ai vocație de pictor și niciodată nu vei realiza nimic de preț în artă. Așa că mi-ai face o mare favoare, dacă nu m-ai oboși mai mult cu prezența ta aici.

În hotele de râs ale colegilor, bietul copil și-a strâns în grabă lucrurile și, cu ochii în lacrimi, a zbughit-o din atelier...

Numele lui era Toulouse-Lautrec, iar două decenii mai târziu, lucrările sale, inspirate din viața boemei din Paris, aveau să fie acceptate în Muzeul Louvre, alături de cele mai valoroase capodopere ale picturii mondiale.

Întâmplarea, de altfel, nu e singulară...

Învățătorul lui Einstein l-a declarat pe acesta inapt pentru științele exacte, lăsându-l corigent la matematică. Naturalistul Karl Linné, fizicienii Franklin și Curie, inventatorii Morse și Edison, scriitorii Byron, Gogol, Edgar Poe și chiar savanții Newton, Darwin și Lobacevski erau considerați în școală elevi incapabili. Șaliapin, din „lipsă” de voce, n-a fost primit în rândurile coriștilor din școala unde învăța.

Deci, nu toți învățătorii sunt capabili să depisteze acea scânteie sacră

Vocația

din care se naște mai târziu lumina genialității. O mică neatenție poate ucide un mare talent, pentru că foarte mulți dintre tinerii etichetați greșit așa și nu pot depăși sentința nimicitoare și, chiar fiind înzestrați cu aptitudini mai mult sau mai puțin distincte, nu se încumetă să meargă înainte...

Firește, adevăratele stele, după spusele lui Tagore, nu se tem că vor fi luate drept licurici, dar această încredere apare mult mai târziu, când cel vizat are deja conștiința valorii personale. La început de cale, talentul are nevoie de încurajare și protecție. Mediocritatea, în virtutea obrâzniceii sale arhicunoscută, dă din coate și iese de sinestătător la suprafață, pe când talentul, fără susținere, se pierde.

Predestinarea e doar un început. Ea ne arată marea, dar nu ne învață și cum să înotăm. Noi înșine trebuie să avem curajul de a ne arunca în valuri!

Mulți știu că au potențe creatoare, dar nu fac mai nimic pentru a și le dezvolta, justificându-se prin faptul că, chipurile, n-au descoperit la timp domeniul pentru care erau predestinați. E doar o scuza (o scuza a celor care nu vor să muncească), pentru că nu vocația e cauza ratării lor, ci lenevia!

Nerealizate rămân, în fond, persoanele care trăiesc fără nici un ideal, fără nicio țință. Aceste persoane, după cum zicea Seneca, trec prin viață ca niște fire de paie pe un râu: nu ele se mișcă, ci curentul le poartă.

Omul în care mocnește scânteia talentului nu se lasă purtat de curent. El luptă, se opune, caută și, principalul, știe că adevărata vocație este, întâi de toate, vocația pentru muncă în genere și abia apoi – vocația pentru un domeniu concret al activității de creație.

Majoritatea oamenilor talentați își „ghicesc” intuitiv vocația și merg în întâmpinarea ei cu toate forțele spirituale.

Cel chemat să realizeze lucruri mari, afirma Schopenhauer, simte aceasta în chip tainic și, de tânăr, își orientează activitatea spre acel domeniu, ca albinele spre urdinișul stupului.

E vorba, desigur, de situațiile ferice, în care și talentul, și anturajul în care se educă, au aceeași direcție a dezvoltării. Totuși, de foarte multe ori, vocația pare ascunsă, iar omul de

talent e nevoit să caute și să probeze mai multe căi și variante...

Recent, un grup de savanți a încercat să afle cu ce s-au ocupat cei mai înzestrați dintre contemporanii lor până a-și alege activitatea care i-a consacrat. După luni de muncă, a fost scos în evidență faptul că aproape două treimi din ei și-au schimbat profesia de mai multe ori, ceea ce demonstrează că descoperirea adevăratei vocații nu se face instantaneu sau neapărat în copilărie.

Ne-o confirmă și biografiile unui șir întreg de celebrități.

Dostoievski, de exemplu, înainte de a se afirma ca prozator, s-a pregătit pentru cariera de inginer militar. Tot de militarie a fost legată și tinerețea lui Alexandru Donici, care a absolvit liceul militar din Petersburg în grad de sublocotenent. Ceaikovski s-a consacrat muzicii relativ târziu – după ce a absolvit colegiul juridic și a lucrat câțiva ani la Ministerul Justiției. Cehov a practicat la început medicina. Walter Scott – avocatura. Beaumarchais a fost ceasornicar, profesor de harpă la curtea regală, traficant de arme și chiar agent secret în Anglia. François Rabelais s-a călugărit de tânăr și a trăit mai mulți ani la Mănăstirea Cordelierilor, pe care a părăsit-o din cauza rigorilor exagerate, apoi a studiat dreptul și medicina, ajungând să fie cunoscut mai întâi ca anatomist. Albert Camus a fost funcționar la prefecură, agent maritim, actor și, abia în cele din urmă – romancier și dramaturg. Antoine de Saint-Exupéry s-a pregătit ca arhitect la Institutul Artelor Frumoase din Paris, apoi – ca pilot în aviație, pierzându-și viața într-o misiune militară. Eugen Ionescu a predat mai întâi limba franceză la Liceul „Sf. Sava” din București.

Așadar, ar fi total greșit să credem că doar o facultate de filologie îți oferă șansa de a te afirma ca scriitor. Mihai Eminescu, să zicem, n-a avut nevoie de ea, ca să rămână în istorie, inclusiv, ca întemeietor al limbii române moderne.

Important e să-ți găsești vocația și să trăiești pentru ea. Contează nu ceea ce crede altul despre tine, ci atitudinea pe care o ai tu însuți față de talentul tău. Ca să te afirmi, trebuie să cutezi, să mergi înainte, mereu înainte, depășind rătăcirile, mizeria, nedreptatea și propriile tale slăbiciuni. Mai ales, pe ele! Și, principalul – să nu te oprești, să nu dai înapoi, să nu te mulțumești cu victoria zilei curente.

Talentul înseamnă, în primul rând, perseverență!

Aurelian SILVESTRU

Începu să slăbească, pierzându-și strălucirea, se urâți – și femeia nu-i mai dădea nici o atenție, mulțumindu-se doar să o hrănească și să-i curețe colivia.

Într-o bună zi, pasărea își dădu duhul. Femeia fu cuprinsă de-o adâncă tristețe și-și ducea zilele cu gândul la ea. Nu-și amintea însă de colivie, își aducea aminte doar de ziua când o văzuse pentru prima oară zburând mulțumită printre nori. Dacă s-ar fi observat pe sine însăși, ar fi descoperit că ceea ce-o emoționa atât de mult la pasărea aceea era libertatea ei, energia aripilor ei în mișcare, nu trupul ei fizic.

Fără pasăre și viața ei își pierdu sensul și moartea veni să-i bată la ușă. «De ce ai venit?», o întrebă ea pe moarte. «Pentru că tu și poți zbura iarăși cu pasărea în cer», răspunse moartea. «Dacă ai fi lăsat-o să plece și să se întoarcă nestânjenită, ai fi iubit-o și admirat-o și mai mult; acum însă ai nevoie de mine ca să o reintâlnești».

Picături de rouă colbită

• Unde se fac mări artificiale, se usucă râurile naturale.
• Încalzirea globală e rezultatul atitudinii reci a omului față de ocrotirea naturii.

• Să ocrotim izvoarele, dacă sperăm să păstrăm oceanele.

• Majoritatea cântecelor noastre populare încep cu „Frunză verde”, fapt care demonstrează marea dragoste a strămoșilor față de natură. Noi, contemporanii, dacă vom prelungi și în viitor bătaia de joc față de natură, urmașii noștri vor începe cântecele cu „Frunză galbenă uscată...”

• „Ocrotiți natura... de om!”

• De când a ajuns omul pe Lună chiar și ea se îngrijorează: „Oare ce va fi cu pământul?»

• Cu an ce trece tot mai puțină apă potabilă rămâne pe globul pământesc. Prea multă apă se bate în piua când vine vorba de ocrotirea izvoarelor.

Ion DIORDIEV

Țestoasa de pe stâlp

Un tânăr mergea pe jos printr-un sat și la un moment dat decide să ia o pauză. Se așează pe o bancă, unde se afla un om mai în vârstă și încep, firească, să vorbească despre țară, guvern, despre legiuitori și cei asemenea lor.

Domnul îi spune tănărului:
– Eu îi compar pe parlamentari și pe alții asemenea cu o broască țestoasă așezată pe un stâlp.

Intrigat, tănărul îi spuse:
– Eu nu înțeleg această analogie... Ce vreți să spuneți, domnule?

Domnul a explicat:
– Dacă te plimbi prin țară și vezi cumva o broască țestoasă stând în echilibru pe capătul de sus al unui stâlp de gard, ce poți să te-ntrebi?

Văzând nedumerirea de pe fața tănărului, continuă cu explicația:

– În primul rând: Nu înțelegi cum A AJUNS acolo.

– În al doilea rând: Nu poți să crezi că STĂ acolo.

– În al treilea rând: Știi sigur că nu ar fi putut SĂ AJUNGĂ ACOLO SINGURĂ.

– În al patrulea rând: E clar că N-ARE CE CĂUTA ACOLO.

– În al cincilea rând: Ești convins de faptul că aceasta NU VA FACE NIMIC FOLOSITOR cât timp stă acolo.

Concluzia: singurul lucru rațional ar fi s-o ajuți să coboare, iar ca să o ajuți să coboare trebuie să fii ACOLO, la VOT.

***

Definiția globalizării

Întrebare: Care este cea mai adevărată definiție a globalizării?

Răspuns: Moartea prințesei Diana!

Întrebare: Cum așa?

Răspuns: O prințesa engleză cu un amant egiptean are un accident într-un tunel francez... ..intr-o mașină germană cu motor olandez, condusă de un belgian, îmbătută cu wiskey scoțian, urmărită fiind de paparazzi italieni pe motocicletate japoneze. Prințesa era tratată de un doctor american cu medicamente braziliene. Și chestia asta îți este trimisă de un român, iar tu o citești pe un monitor coreean, asamblat de muncitori din Bangladesh într-o fabrică din Singapore, transportat cu vapoare de indieni și descărcat de sicilieni, transportat din nou în camioane conduse de șoferi turci și, în final, vândută ție de evrei.

Paulo Coelho Unsprezece minute (fragment)

„A fost odată o pasăre. Împodobită cu o pereche de aripi desăvârșite și pene strălucitoare, colorate și minunate. În sfârșit, o vietate creată ca să zboare liberă și slobodă în cer, să-i bucure pe cei care o zăresc.

Într-o zi, o femeie văzu pasărea și se îndrăgosti de ea. Îi urmări zborul cu gura căscată de uimire, cu inima bătăndu-i mai repede, cu ochii strălucindu-i de emoție. Se îndemna să zboare împreună cu ea și amândouă călătoriră prin cer într-o armonie desăvârșită. Ea admira, venera, proslăvea pasărea.

Dar îi veni atunci un gând: poate că pasărea vroia să cunoască cine știe ce munți îndepărtați. Și femeia se simți înfricoșată. Înfricoșată că nu

va mai simți niciodată același lucru pentru altă pasăre.

Și se simți invidioasă, invidioasă pe capacitatea de zbor a păsării. Și se simți singură. Și cugetă: „am să instalez o capcană. Data viitoare când va veni pasărea, ea nu va mai pleca”.

Pasărea, îndrăgostită și ea, reveni a doua zi, căzu în capcană și fu închisă în colivie.

Și ea privea zilnic pasărea. Avea la dispoziție obiectul pasiunii sale și-l arăta prietenelor ei care comentau: „Dar tu ești cineva care are totul”. Între timp, începu să se simtă o ciudată transformare: cum avea pasărea la dispoziție și nu mai era nevoită să o cucerească, își pierdu interesul pentru ea. Pasărea, nemaiputând să-și dea glas sensului vieții sale,

Scrisoarea lunii ianuarie

Bahmut - satul drag inimii mele

Fiecare om are un loc scump și drag sufletului, fie că e baștina - locul unde s-a născut și a crescut, fie alt loc, devenit important, datorită faptului că i-a fost hărăzit de soartă.

Satul Bahmut, pe care vreau să vi-l prezint, are o așezare pitorească în spațiul Pruto-Nistrean, în inima Codrilor seculari din regiunea Central-Vestică a R. Moldova, la 18 km depărtare de centrul raional Călărași și 70 km de orașul Chișinău, capitala țării. Autostrada și calea ferată Chișinău - Ungheni oferă sătenilor noștri posibilități largi de comunicare cu multe localități și regiuni nu numai din țară, ci și de peste hotare.

După cum susțin istoricii, localitatea a fost atestată documentar la 3 iunie 1429, ca moșie boierească stăpânită de frații Lazăr. Satul a purtat și un alt nume - Pojarna. Însă Pojarna nu a ținut în timp. Există o versiune conform căreia Bahmut vine de la „bahnă”, precum sunt numite locurile mlăștinoase din împrejurimi. Dar mai credibilă este varianta conform căreia numele satului ar veni de la cel al boierului Bahmătă, care a stăpânit cândva aceste moșii.

Așezat între păduri, satul nu a fost niciodată mare, resimțind întotdeauna acut problema lipsei terenurilor agricole. În schimb, natura ne-a oferit priveliști de o frumusețe rară. Din orice direcție ne deplasăm spre Bahmut în față se arată peisaje care ne bucură sufletul și ne încântă privirea.

Cu adevărat misterioase sunt dealurile impunătoare, învăluite în ceață și nori în zilele de toamnă, ce-și ridică maiestuos frunțile în înaltul cerului, atingând altitudini de circa 400 m.

Pentru a avea o privire cât mai cuprinzătoare asupra împrejurimilor, cel mai bun punct de observație este dealul Veverița (circa 407 m). Ca să ajungi în acest loc te poți deplasa de la gara Bahmut spre est, traversând pădurea Veverița. Urcușul este un pic dificil, deoarece pe panta dealului se dezvoltă alunecări de teren și ravene, de asemenea un hârtop cu versanți abrupti. Dar, odată ajuns pe culmea dealului, îți dai seama că efortul a meritat și e răsplătit din plin. Spre nord ți se înfățișează Ciulucurile și cât cuprinde zarea, tot sate și dealuri. Spre sud - cele mai înalte dealuri de pe podișul Codrilor. Îți pare că cerul s-a rezemat un pic să se mai odihnească, sprijinindu-se pe culmile lor, iar peste ele, în toil verii, aruncată, o haină de un verde strălucitor - pădurea, veșnic tânără, fremătănd. Ea ascunde o multime de taine și frumuseți: arborii seculari - falcicii goruni, arțari, carpeni, tei, paltini, frasinii - ce mai păstrează în foșnetul frunzelor plâpânde zbciumul și căldura doinelor străbune. Iar în locurile cele mai înalte - fagul, cu tulpina-i luminoasă, domină priveliștea. Sub brațele viguroase ale arborilor se adăpostesc „frații” mai scunzi - alunul, cornul, sângerul, păducelul, lemnul-râios, dărmozul, călinul - ce nu-și pot croi drum spre înaltul cerului, spre lumina dătătoare de viață a Soarelui. Iar pe jos, măi frate, un covor - sărbătoare, de zile mari. De cu primăvara devreme până

toamna târziu aici se perindă culorile, oferindu-ne posibilitatea de a vedea vestitele violele, lacrimioare, mierea-ursului, leurdă, toporași, cloctoci și mai rar întâlnite: ghiocelul nival, năvalnicul, colțisorul pentafoliat, vinarita, căpșunița roșie, orhidea.

„Muncesc” din greu și apele curgătoare, apele subterane, toate pâraiele, izvoarele, râulețele ce străbat pantele înclinate ale dealurilor, provocând alunecări de teren, sculptând ravene, dezgolind straturile de roci și oferindu-ne posibilitatea de a studia trecutul geologic. Aflorimentele de roci de la Râpa lui Ranciu, ce se află la est de localitate, râpa Balan, râpa de la Veverița sunt reprezentate prin argile și nisipuri de vârstă neogenă, formate pe fundul mărilor Badeniană, Sarmațiană, Mioțiană.

Pe solurile cenușii și brune de pădure harnicii consăteni cultivă vița de vie, pomi fructiferi, porumb, floarea soarelui și alte culturi agricole necesare existenței noastre.

Pentru mine, ca și pentru consătenii mei, Bahmutul este identic cu casa, cu familia. Este locul unde revenim din lungi călătorii, locul unde se perindă zilele și ne mistuie grijile, unde ne plângem nenorocirile și sărbătorim succesele; locul unde Dumnezeu ne-a arătat splendoarea creației sale, unde oamenii se iubesc, se mai și ceartă, unde ne trăim visele și unde ne pândește dezamăgirea; locul care ne vrăjește și ne încântă, unde devenim mai buni și mai înțelepți.

Aici trăim de secole - la Bahmut.

Maria CIORCHINĂ,
profesoară de geografie,
Gimnaziul Bahmut, Călărași

Cititorul abordează problema

Becurile arse sunt toxice!

Ce facem cu becurile arse? O întrebare fără răspuns în R. Moldova?

Principala întrebare a unui bec este de a face lumină din momentul în care se acționează întrerupătorul. Ne luminăm locu-
ințele că să pregătim ceva la bucatărie, să citim o carte, să creăm atmosferă în timpul sărbătorilor etc. În ultima perioadă omul utilizează relativ rațional sursele de energie, fiind pus în situația de a economisi. În Uniunea Europeană becurile economice au devenit obligatorii. În casele moldovenilor ele sunt utilizate tot mai des, dar nu se ține cont că acest fapt s-ar putea transforma pentru R. Moldova într-o adevărată bombă toxică cu ceas. Din cauza mercurului pe care îl conțin, acestea trebuie montate și păstrate cu grijă, ca să nu se spargă și nu trebuie aruncate la gunoi (de altfel, exact așa ca și în cazul becurilor obișnuite). Dar în R. Moldova nu există nicio întreprindere de prelucrare a lămpilor economice și marea majoritate a becurilor ajung la coșul de gunoi,

în circa 80% din cazuri datele de pe cutie nu corespund cu valorile reale ale lămpii. Din păcate, la INSM au venit foarte puține firme care importă astfel de lămpi pentru a le verifica, ei având datele de la doar patru firme producătoare care exportă în Moldova, de aceea nu se pot pronunța asupra calității tuturor becurilor de pe piață, mai ales că agenții economici nu sunt obligați să facă verificările de rigoare.

Conform Centrului Național pentru Sănătate Publică (CNSP), în stare intactă, lămpile nu prezintă un pericol pentru sănătate, totuși, dacă ați spart un tub luminescent într-o încăpăre cu volumul de 30 metri cubi, la temperatura de 20 de grade Celsius, concentrația vaporilor în aer poate atinge nivelul de 2 mg/metru cub și poate avea efecte toxice acute asupra organismului omului. În realitate, problema acestor becuri este legată de reciclare. În municipiul Chișinău, la întreprinderile industriale sunt acumulate circa 69.921 de lămpi uzate. CNSP estimează că numărul total pe republică al lămpilor luminescente uzate constituie 700-800 mii de bucăți.

de unde, în consecință, cele câteva grame de mercur din fiecare bec sau tub economic se răspândesc în aer, apoi în sol și ajung, în cele din urmă, în apele freactice.

Specialiștii de la Laboratorul de încercări ale produselor industriale din cadrul Institutului Național de Standardizare și Metrologie (INSM) au stabilit că deși durata de viață a becurilor economice este mai mare decât a celor incandescente, totuși, ea variază din diferite cauze. Problema este că lămpile economice sunt foarte sensibile la devierile de tensiune, la umiditate, la numărul de conectări-deconectări. Astfel, durata lor de exploatare poate fluctua între trei mii și 15 mii de ore. De asemenea, spectrul de redare a culorilor este mai scăzut cu circa 60% în cazul lămpilor fluorescente, în timp ce la cele incandescente ajunge la 90%.

În cazul becurilor economice, lumina este creată prin descărcarea de mercur la presiunea joasă. Astfel, pe lângă faptul că mercurul prezintă un pericol pentru sănătate în cazul deteriorării becului, aceste becuri necesită ceva timp până vor ajunge la intensitatea maximă. Lămpile fluorescente compacte sau cele luminescente trebuie montate sau demontate foarte atent, ca nu cumva să se spargă în locuință. Acestea conțin vapori de mercur foarte periculoși pentru sănătatea omului. Lămpile uzate ar trebui colectate în puncte concrete și supuse prelucrării, ca vaporii de mercur să nu ajungă în mediul ambiant. În Moldova însă nu există o astfel de întreprindere și nici nu se pune problema în discuție.

O altă problemă sesizată de specialiștii de la laboratorul menționat este că pe piața din Moldova există cantități mari de becuri necorespunzătoare cerințelor. Până în prezent, din toate lămpile verificate în cadrul laborato-

Din păcate situația rămâne în continuare alarmantă deoarece ne lipsește un sistem centralizat de colectare. Cetățenii aruncă lămpile cu mercur la gunoi sau le îngroapă în pământ, considerând că, astfel, scapă de problema mercurului. Nimic mai greșit...

Medicii recomandă ca, în cazul în care ați spart un recipient care conține mercur, să aerisiți încăpărea, să nu atingeți cioburile și să folosiți mănuși pentru a strânge resturile. Să nu utilizați aspiratorul, ci o mătură. În cazul în care cantitatea de mercur este semnificativă, ar fi bine să chemați specialiștii în domeniu pentru a curăța locul cu substanțe care neutralizează mercurul.

Mircea MITROFAN

Colegiul redacțional:

**Alecu Reniță (redactor-șef),
Lilia Curchi (redactor coordonator),
Paraschiva Mămăligă (secretar),
Victor Luca (designer),
Ionel Căpiță, Dinu Rusu, Sânziana Pop,
directorul săptămânalului „Formula AS”,
Cristian Lascu (redactor-șef „National
Geographic” România), Mihai Ogrinji
(redactor-șef „România Pitorească”),
Lucian Reniță (România),
Vasile Șoimaru, Valentina Jamba,
Ioana Bobâna, Vasile Mahu,
Ludmila Hârjău, Oxana Gredcenco.**

**Orice articol publicat în revista
„NATURA” reflectă punctul de vedere al
semnatarului
și poate să nu coincidă
cu cel al redacției**

Revista „NATURA” înregistrată la Ministerul Justiției cu
nr. 10504418 din 11.07.1995, reinregistrată pe
24.02.1998

**Adresa redacției: str. S. Lazo, nr. 13,
or. Chișinău, 2004, Moldova
tel./fax: 23-71-49**

**E-mail: natura@natura.md
Pagina WEB: http://www.natura.md**

**Tipar: Universul
Tiraj: 10000 ex. Comanda: 4778**

Un premiu pentru clasa IV-a

*Bună ziua, multstimați membri ai
redacției „Natura”!*

Mă numesc Ala Bivol, sunt dirigintele clasei a IV-a „C” din Liceul Teoretic Răzeni, raionul Ialoveni.

Deja al treilea an, împreună cu discipolii mei, trăim vârtoarea evenimentelor din țară cu revista dumneavoastră. De mare popularitate se bucură rubricile: „Descoperă Moldova!”, „Focul din vatră”, „Vetre strămoșești”, „Casa și familia ta”, „Frumusețe” etc. Materialele publicate ne sunt de real folos la multe din disciplinele pe care le învățăm, mai cu seamă la istorie, științe, limbă și literatură română, geografie, biologie, activități tematice, ore de dirigjenție, fapt pentru care vă suntem profund recunoscători.

Anul trecut am participat la obținerea Enciclopediei Britanice de către liceul nostru cu 8 abonamente, iar pentru anul 2012 am reușit să convingem 10 familii din cele 20 ale elevilor din clasă să aboneze revista.

Cu regret, abia la 23 decembrie am perfectat abonamentele la oficiul poștal din localitate și astfel am ratat șansa de a participa la concursul „Natura te premiază”. Dar ne-am bucurat mult când, studiind recentul număr ianuarie 2012, am descoperit că termenul concursului a fost prelungit și, am hotărât să trimitem copiile celor 10 abonamente, în speranța că a rămas un premiu și pentru noi, care ne-ar prinde bine, îmbogățind astfel biblioteca clasei.

Cu mult respect și admirație pentru munca depusă la straja casei noastre comune - Natura, ne închinăm de sănătate și vă urăm noi realizări.

Ala BIVOL,

Liceul Teoretic Răzeni, Ialoveni
P.S. Evident, premiul bine-meritat va fi oferit cu drag din partea redacției - „Cartea Naturii” și Ghidul „Beautiful Moldova”, premii care vor fi înmânate în luna martie.

Beciul boierului
Scordelea

Știu că tot ce depinde de natură, de artă arhitecturală veche a unor localități, a monumentelor naturii, de floră și de faună trebuie protejate și respectate.

Pentru noi, mănienii, prezintă interes istoria vieții boierului Constantin Scordelea, ce a avut moșii pe teritoriul satului Mana, și care a construit și biserica care activează și acum. Ca prin minune beciul boierului Scordelea se mai păstrează și e trecut în gestiunea administrației locale - a primăriei Seliște, Orhei, în componența căreia intră și satul Mana. Primarul de Seliște ar dori să vândă acest beci. Dar beciul trebuie să fie clasificat ca fiind monument de artă arhitecturală veche a satului. Ajutați-ne să păstrăm beciul boierului Constantin Scordelea...

**Raisa SAVIȚCHI, în numele
locuitorilor din Mana, Orhei**

Cine știe câștigă!

Până la 25 februarie așteptăm la redacție răspunsurile la întrebările concursului, publicate în numărul ianuarie al revistei „Natura”. În plus, completăm lista cadourilor - 10 persoane care vor oferi răspunsuri corecte și complete vor primi nu doar câte un Calendar 2011, dar și câte un maiou. Grăbiți-vă, adevărata competiție abia începe!

Decupează talonul și noi
ți abonăm prietenul!

Dragii noștri, am înțeles că unii dintre voi au cam uitat unde au pus cotorul abonamentului la revista „Natura”. Treacă și fără copia abonamentului vostru!, cu condiția că data viitoare veți fi mai atenți cu lucrurile importante (nu de alta, dar cotorul - adică partea a doua a abonamentului, cu ștampilă de la poșta, vă poate trebui oricând pe parcursul anului, mai ales când

Datele tale personale de contact

Nume _____

Telefon _____

e-mail _____

Adresa completă a prietenului pe care vrei să-l abonezi ✂

poștărița întârzie să vă aducă revista).

Decupați și expediați talonul completat citet și puteți câștiga, pentru un prieten, un abonament la „Natura” pentru perioada aprilie-iunie 2012. Data limită de expediere a talonului - 25 februarie 2012.

Dunărea este temelia de apă a României. Oricine ne privește harta poate percepe ușor această metaforă. Pe o distanță de 1.075 km - ceea ce înseamnă 38% din întregul său curs - bătrânul fluviu scaldă cu generozitate sudul pământurilor noastre, prefațând unirea sa cu Marea Neagră, printr-o Delta fabuloasă.

Dunărea traversează și întreaga istorie a României. Dacii, strămoșii noștri, obișnuiau să bea apă din acest fluviu, înainte de marile lor bătălii.

Atotputernica zeitate acvatică era invocată, pe de o parte, pentru a le veni în sprijin spre a înfrânge dușmanii, iar pe de altă parte, pentru a-i tămădui de toate relele. Nu totdeauna le-a surâs însă izbânda. După două cumplite războaie, la 12 mai 113 d.Hr., când locuitorii Romei întâmpinau cu ovații inaugurarea Forumului, unde se ridica Columna lui Traian, Dunărea era și ea povestită, chiar dacă destul de modest, în această senzațională cronică sculptată în piatră. Apare chiar în primele scene ale dramaticei epopei: apele fluviului sunt liniștite, corăbiile încărcate, sunt ancorate într-un port, iar Danubius - zeul protector, care s-a arătat de data asta favorabil romanilor - țâșnește din valuri, cu chipul unui om cu torsul gol. În alte secvențe se sugerează tra-

Călătorii pe Dunăre

Această temelie de apă și de istorie...

unii adevăr potrivit căruia Dunărea, împreună cu Carpații și cu Marea Neagră, alcătuiesc sfânta treime a românilor: «Noi trebuie să fim un stat de cultură la gurile Dunării: aceasta este singura misiune a statului român și oricine ar dori să ne risipească forțele spre un alt scop pune în joc viitorul urmașilor noștri și calcă în

Ca orice splendoare a naturii, Dunărea nu este niciodată monotona. Datorită cascadelor de frumuseți pe care le lasă în urma sa, fluviul, pătrunzând pe teritoriul României, oferă două spectacole magnifice: celebra traversare prin defileul munților Carpați - de la Baziaș la Porțile de Fier - și majestuoasă desfășurare de ape prin labirintul captivant al Deltei, înainte de contopirea cu apele Mării Negre. De-a lungul acestui traseu, un mozaic pitoresc de peisaje însoțește Dunărea: poteci de munte fermecătoare, peșteri și văi, dealuri acoperite cu vii și livezi, o câmpie întinsă și mănoasă, grație căreia țara avea odinioară faima de «grâнар al Europei», porturi, stațiuni balneare, sate, cetăți și vestigii ce povestesc despre vremi încrâncenate.

Oamenii acestor locuri din vecinătatea Dunării, gata în orice clipă să-și întâmpine oaspeții cu inima și brațele deschise, alcătuiesc o lume ce-a păstrat indeletniciri care nu se mai regăsesc prin alte părți ale pământului, dar și vechi datini, cu obiceiuri și sărbători în care Dunărea apare ca o ființă mitică, cu puteri supranaturale, gata, într-un fel sau altul, să sară în ajutorul celor care o iubesc.

Ar putea exista cineva care să nu iubească acest blând rege al croazierele ce te leagă dintr-un capăt spre celălalt, oarecum, al Europei?

După felul cum decurge turismul pe «Dunărea românească», răspunsul, din

care a făcut atâtea victime din rândul celor care încercau să ajungă spre Vest, traversându-i apele spre malul sârbesc. Un mal departe de a fi fost ospitalier cu românii... Înșiși frații noștri de pe Valea Timocului, cunoscuți cu numele de vlahi, trăiesc și azi cumplite drame datorate autorităților sârbe care nu le recunosc statutul de «minoritate națională», tocmai pentru a nu-i lăsa să-și ridice biserici proprii, în care să se țină slujbe în limba lor strămoșească, sau să aibă școli cu predare în română, limba lor maternă. Dar asta este o altă poveste.

Se poate constata, așadar, o medio-critate a «destinului turistic» al marelui fluviu, cu toate că există două-trei firme românești, în frunte cu «Karpateen Turism», care derulează o activitate destul de consistentă. Pentru moment, este, însă, prea puțin, dacă ne gândim că în perioada interbelică navigau vapoare pe Dunăre cu un program riguros, cu plecări de trei ori pe săptămână, de la Drobeta-Turnu Severin la Tulcea, așa cum pasagerele sau ambarcațiunile rapide asigură astăzi legătura dintre Tulcea și Chilia, Sulina sau Sf. Gheorghe...

Anul acesta vom călători pe Dunăre. Mai multe luni. Data viitoare ne vom imbarca la Baziaș, tocmai acolo, de unde pătrunde bătrânul fluviu pe teritoriul țării noastre.

În rest, să ne rugăm la Dumnezeu ca Dunărea să aibă destulă apă și în orice anotimp, încât vapoarele cu turiști să nu aibă de suferit niciodată.

Mihai OGRINJI

Fotografii:

Arhiva „România pitorească“

versarea Dunării, sculptorul-narator insistând pe legiunile victorioase. Există și o Dunăre a corăbiilor plutitoare, ce alcătuiesc, probabil - spun exegeții - cele mai spectaculoase scene realizate de Apollodor din Damasc, presupusul programator iconologic al cronicii de piatră.

În publicistica sa politică, Mihai Eminescu a stăruit adesea asupra

picioare roadele muncii strămoșilor noștri.”

Desigur, Dunărea este o realitate colosală a întregului continent. Forța sa este imensă, nu numai pe plan economic, dar și sub aspect turistic. «Regele fluviilor europene», așa cum Napoleon a numit Dunărea cândva, are multe de arătat în ceea ce privește minunata industrie a călătoriilor și vacanțelor.

Foto: A.R.

Dumitru Balica, născut la Horodiște, Dondușeni, vede lumea în culori pline de farmec. Și, ca o explozie a sufletului, o pune pe pânză, curată, sinceră, neciopârțită de autocenzură. Iar energia frumosului ajunge la fel de intactă la cei care îi privesc lucrările, care își bucură ochii admirând-le.

A făcut școală superioară de pictură, iar lucrările sale pot fi găsite în colecții particulare în Italia, România, SUA, Elveția,

Pânze cu parfum de rouă

Ucraina, Moldova, Germania... Are în palmares zeci de expoziții și, deja tradițional, la fiecare sfârșit de an adună iubitorii de artă la câte un vernisaj. Nu ține pentru sine dragostea de frumos, ci o dăruie lumii prin lucrările sale. Se gândește și la cei mai triști, făcând donație de pictură copiilor năpăstuiți de soartă.

„Macii”, „Floarea soarelui”, „Old man”, „Pelicanii” sau „Butterfly”, „Summer in Venezia”, „Angel” sunt doar câteva din pânzele în care vibrează pasiunea. Dumitru Balica, fără îndoială, are cu ce impresiona publicul, rămâne doar să-i urmărim ascensiunea și să-i apreciem creația.

Lilia CURCHI

Balica Dumitru

RENESSANCE

SUMMER IN VENEZIA

PELICANII

OLD MAN

